



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมสรรพสามิต สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล โทร. ๐๒ ๒๔๑ ๕๖๐๐ ต่อ ๕๓๒๖๑

ที่ กค ๐๖๑๘/ว ๕๓๖ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ประกาศใช้คู่มือวินัยและการรักษาวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน ที่ปรึกษาฯ รองอธิบดี ผู้อำนวยการสำนักทุกสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้อำนวยการกลุ่มทุกกลุ่ม เลขาธิการกรม ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ ๑ - ๑๐ สรรพสามิตพื้นที่ทุกพื้นที่ และสรรพสามิตพื้นที่สาขาทุกสาขา

ด้วยกรมสรรพสามิตได้จัดทำคู่มือวินัยและการรักษาวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมสรรพสามิต เพื่อวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้อย่างมีวินัยโดยกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติและไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามปฏิบัติ อีกทั้งเพื่อความมุ่งหมายให้จำนวนเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการกระทำผิดวินัยลดลง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมสรรพสามิตที่ ๓ บริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจที่ ๓ พัฒนาองค์กรให้มีมาตรฐาน ทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการปฏิรูปหัวหน้าส่วนราชการและหน่วยราชการเชิงผลสัมฤทธิ์ ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

กรมสรรพสามิต พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงขอประกาศใช้คู่มือวินัยและการรักษาวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมสรรพสามิต และเผยแพร่ให้ทุกหน่วยงานในสังกัดทราบ โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์กรมสรรพสามิต <https://www.excise.go.th/excise2017/index.htm> > คลิกที่ เกี่ยวกับ > คู่มือวินัยและการรักษาวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมสรรพสามิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

๗๐.
(นายกฤษฎา จินะวิจารณ์)
อธิบดีกรมสรรพสามิต



**คู่มือวินัยและการรักษาวินัย
ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑
กรมธรรมสารมิต**

คำนำ

คู่มือวินัยและการรักษาวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมสรรพสามิต เล่มนี้ มีสาระสำคัญประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย การกระทำอันเป็นข้อปฏิบัติ การไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามปฏิบัติ การกระทำที่เป็นความผิดวินัย อย่างร้ายแรง และข้อควรรู้เกี่ยวกับวินัยข้าราชการ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ โดยได้จัดทำขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตน ได้อย่างมีวินัยโดยกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติและไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามปฏิบัติ อีกทั้ง เพื่อความมุ่งหมายให้จำนวนเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการกระทำผิดวินัยลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์กรมสรรพสามิตที่ ๓ บริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจที่ ๓ พัฒนางองค์กร ให้มีมาตรฐาน ทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อสั่งการ ของนายกรัฐมนตรีในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการปฏิรูปหัวหน้าส่วนราชการและหน่วยราชการ เชิงผลสัมฤทธิ์ ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามมาตรการปรับปรุง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ส่วนวินัยและจริยธรรม
สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล
กรมสรรพสามิต
มกราคม ๒๕๖๑

สารบัญ

| | หน้า |
|--|------|
| บทที่ ๑ ความรู้เกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย | |
| ๑. ความหมายของวินัยและการรักษาวินัย | ๑ |
| ๒. จุดมุ่งหมายของวินัย | ๒ |
| ๓. แนวคิดในการเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการให้มีวินัย | ๒ |
| ๔. วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาามีวินัย | ๔ |
| บทที่ ๒ การกระทำอันเป็นข้อปฏิบัติของข้าราชการ | ๗ |
| บทที่ ๓ การไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามปฏิบัติของข้าราชการ | ๒๔ |
| บทที่ ๔ การกระทำที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง | ๓๕ |
| บทที่ ๕ ข้อควรรู้เกี่ยวกับวินัยข้าราชการ | ๔๔ |
| บรรณานุกรม | ๔๖ |
| คณะผู้จัดทำ | ๔๗ |

บทที่ ๑ ความรู้เกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย

วินัยข้าราชการพลเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบราชการ ข้าราชการพลเรือนทุกคนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวข้าราชการในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ โดยในบทนี้จะอธิบายถึงความรู้เกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย ดังนี้

๑. ความหมายของวินัยและการรักษาวินัย

พระบรมราชาโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๔ “วินัย แท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเองที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงใจ และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาธิษฐานหรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อกูลให้การถือการใช้วินัยที่เป็นบทบัญญัตินั้น ได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์ สำคัญที่วินัยในตนเองนี้จะต้องบังเกิดขึ้นจากการที่ได้ยั้งคิดแล้ว ได้ใช้สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด พิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว จนเห็นประจักษ์ในเหตุในผลที่แน่แท้ และเมื่อเป็นวินัยที่กลั่นกรองขึ้นจากสติปัญญาความฉลาดรอบคอบ ก็ย่อมจะทำให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ทรงความศักดิ์สิทธิ์ คุ้มครองป้องกันผู้ปฏิบัติให้พ้นจากภัยอันตรายและเหตุแห่งความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งทางกายทางใจ พาให้เจริญรุ่งเรือง พร้อมด้วยศักดิ์ศรี เกียรติ อำนาจทุกประการ...”

“วินัย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึงระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ

“วินัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Discipline หมายถึง เครื่องควบคุมพฤติกรรมของตน

“วินัย” หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งวินัยข้าราชการพลเรือน ได้แก่ บทบัญญัติวินัยที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เช่น กำหนดให้ข้าราชการต้องซื่อสัตย์ สุจริต ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ รักษาความลับของทางราชการ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และรักษาชื่อเสียงของตน เป็นต้น นอกจากนี้ วินัยยังหมายถึงลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าสามารถจะควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของบทวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย^๑

^๑ สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ (กรุงเทพฯ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓), หน้า ๓๓.

“การรักษาวินัย” หมายถึง การที่ข้าราชการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด ระวังระมัดระวัง ดูแล ป้องกัน ไม่ฝ่าฝืน หรือหลีกเลี่ยง หากพบว่ามีกรกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันทีเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น การรักษาวินัยที่ดีนั้น นอกจากตัวข้าราชการเองที่จะต้องเรียนรู้ สำนึก และตระหนักในหน้าที่แล้ว ผู้บังคับบัญชาต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาให้ข้าราชการมีวินัยด้วย^๒

๒. จุดมุ่งหมายของวินัย เพื่อ^๓

๒.๑ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของราชการ

๒.๒ ความเจริญของประเทศ

๒.๓ ความมั่นคงของประเทศ

๒.๔ ความผาสุกของประชาชน

๓. แนวคิดในการเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการให้มีวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัยได้กำหนดหน้าที่ของข้าราชการโดยให้มีหน้าที่ต้องรักษาวินัยของตน และยังได้กำหนดหน้าที่ให้ข้าราชการที่เป็นผู้บังคับบัญชามีหน้าที่รักษาวินัยของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยดังมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ข้าราชการ

ตามมาตรา ๘๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ...” ประกอบกับหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย ได้บัญญัติข้อกำหนดวินัยอันเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนยึดถือเป็นแบบแผนในการควบคุมความประพฤติไว้ ซึ่งการรักษาวินัยตามที่บัญญัติอันเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัตินั้น ข้าราชการทุกคนจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอตั้งแต่เข้ารับราชการจนกระทั่งพ้นจากการเป็นข้าราชการ แม้นอกเวลาราชการก็ต้องถือปฏิบัติตนให้มีวินัยอย่างเคร่งครัดด้วย หากข้าราชการผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ ข้าราชการผู้นั้นจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยและได้รับโทษทางวินัย

๓.๒ ผู้บังคับบัญชา

นอกจากผู้บังคับบัญชาในฐานะที่เป็นข้าราชการจะมีหน้าที่ต้องรักษาวินัยของตนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัยแล้ว ผู้บังคับบัญชายังมีหน้าที่รักษาวินัยของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และดำเนินการ

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙, ค้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จาก <http://www.otepec.go.th/index.php/๒๐๑๒-๐๙-๐๓-๐๓-๓๒-๔๔/๔๔๓-๒๐๑๒-๐๗-๑๓-๑๓-๑๓-๑๓-๘๐๒๓>.

^๓ สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ่างแล้ว เชียงรอตที่ ๑, หน้า ๓.

ทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไว้ โดยให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม และผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการดังนี้^๔

(๑) กำหนดเรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไว้ในยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาข้าราชการพลเรือนสามัญของส่วนราชการ โดยกำหนดให้มีแผนการสร้างผู้นำทุกระดับอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างผู้นำที่เป็นต้นแบบที่ดีในหน่วยงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ จัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในองค์กร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงาน

(๒) ให้มีการกำหนดเป้าหมาย กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามผลการดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในเชิงบูรณาการ

(๓) จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้แทนข้าราชการ ในสังกัด ในการกำหนดองค์ความรู้ และแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ทั้งนี้ อาจศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และ สื่อประกอบที่สำนักงาน ก.พ. จัดทำขึ้น เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกันภายในกรอบเวลาที่กำหนด

(๔) กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาให้มีพฤติกรรมในการบริหารและการเป็นผู้นำที่เป็นต้นแบบที่ดี การกำกับดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย โดยการสอดแทรกหัวข้อวิชาที่เกี่ยวข้องไว้ในการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และการฝึกอบรมข้าราชการพลเรือนสามัญอยู่ระหว่างการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหลักสูตรที่ ก.พ. กำหนดตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งการฝึกอบรมข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ปฏิบัติภารกิจหรือผู้มีประสบการณ์ตลอดจนผู้ทำหน้าที่บริหารด้วย

นอกจากนี้ สำนักงาน ก.พ. ยังได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยด้วยวิธีการที่เหมาะสม นับตั้งแต่การสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เปิดโอกาสให้มีการนำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นข้าราชการที่ดี มีวินัย และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

^๔ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๔๓ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓.

เนื่องจากผู้บังคับบัญชาามีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในการรักษา วินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยต้องเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ กำชับให้ ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และ การที่ผู้บังคับบัญชาละเลยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว มิได้ทำให้การรักษาวินัยดีขึ้นตามนโยบายของ รัฐบาล ให้ถือว่า การที่การรักษาวินัยของข้าราชการมิได้ดีขึ้น ผู้บังคับบัญชามีส่วนรับผิดชอบเพราะมิได้ เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และมีได้ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาอาจต้องรับผิดชอบทางวินัยด้วย^๕

๔. วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย

ด้วยเหตุที่ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถที่จะปฏิบัติราชการให้สำเร็จลุล่วงด้วยตัวเอง โดยลำพังได้ จึงต้องมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ โดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชายังต้องเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยเพื่อเป็นการป้องกัน มิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยอันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่มีประสิทธิภาพและ ไม่เกิดประสิทธิผล ผู้บังคับบัญชาจึงมีหน้าที่เสริมสร้าง ป้องกันและดำเนินการกับผู้ใต้บังคับบัญชา ที่กระทำความผิดวินัย ดังนี้

(๑) เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย

ผู้บังคับบัญชาต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีโดยสร้างศรัทธา ในตัวผู้บังคับบัญชาให้ปรากฏต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการรักษาวินัยของตนเองเช่นเดียวกับ ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการฝึกอบรมด้านความประพฤติ นอกเหนือจากการอบรมด้านวิชาการ นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการเอาใจใส่ ให้ความเป็นธรรมและให้หลักประกันความมั่นคงแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาตามสมควร จูงใจหรือกระทำการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

(๒) ป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

ผู้บังคับบัญชาต้องกระทำการโดยเอาใจใส่ สังเกตการณ์และขจัดเหตุ ที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวินัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการกระทำความผิดวินัยมีหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ใต้บังคับบัญชา กระทำความผิดวินัยโดยไม่รู้ระเบียบของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาควรชี้แจงแนะนำระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเข้าใจได้ และควรจัดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการฝึกอบรมเป็นระยะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๕ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๒ เรื่อง การกำชับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖.

(๓) ดำเนินการกับผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย

เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าผู้ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นมีหน้าที่ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุทราบโดยเร็ว และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุรับดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลต้องดำเนินการทางวินัยโดยเร็วด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ และหากกระทำผิดวินัยก็ต้องสั่งลงโทษ หากผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ การดำเนินการทางวินัยถือเป็นมาตรการสุดท้ายที่ผู้บังคับบัญชาพึงกระทำต่อผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย เพื่อเป็นการเยียวยาแก้ไขเท่าที่จะทำได้

กรมสรรพสามิตมีวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา ขอยกวิธีการมาพอสังเขป ดังนี้

๔.๑ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารกรมสรรพสามิตเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงหลักจริยธรรมและจรรยาข้าราชการด้วยการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่นทุ่มเทเสียสละเต็มกำลังความสามารถด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม อีกทั้งยังมุ่งมั่นให้บุคลากรปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิตอย่างเคร่งครัด^๖

๔.๒ ด้านการฝึกอบรมให้ข้าราชการมีวินัย กรมสรรพสามิตมีการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน โดยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวินัยไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรม

๔.๓ ด้านการสร้างขวัญ กำลังใจ และจูงใจเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติจิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย ผู้บริหารกรมสรรพสามิตมีการให้รางวัลดาวเด่นประจำเดือนสำหรับบุคลากรที่มีผลงานด้านการปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายสรรพสามิต รางวัลคนดีศรีสรรพสามิตสำหรับบุคลากรที่มีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีแนวทางการทำงานและการดำเนินชีวิตครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรอื่น ๆ มีการพิจารณาให้เลื่อนเงินเดือนแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น สำนักงานในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นกรณีพิเศษ การปรับเพิ่มค่าตอบแทนและเงินเดือนสำหรับบุคลากรใหม่ที่มีทักษะด้านภาษาและประสบการณ์ในตำแหน่ง เป็นต้น ผู้บริหารกรมสรรพสามิตยังจัดให้มีระบบยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล และสิ่งจูงใจ ประกาศเกียรติคุณให้กับบุคลากรอย่างเปิดเผยผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ วารสารสามิตสาร และบอร์ดประชาสัมพันธ์โดยกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารกล่าวยกย่องและชมเชยบุคลากรในวาระต่าง ๆ เช่น วันครบรอบวันสถาปนากรมสรรพสามิต กิจกรรมทำบุญตักบาตร และสังสรรค์วันปีใหม่

^๖ กรมสรรพสามิต, รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐ (กรุงเทพฯ, ๒๕๖๐), หน้า ๒๐.

โครงการสรรพสามิตสัญจรในพื้นที่ต่าง ๆ อีกด้วย^๗ นอกจากนี้ ผู้บริหารกรมสรรพสามิตให้การส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมภายใต้กรอบการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล โดยมีการวัดผลในมิติการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากจำนวนข้อร้องเรียนในเรื่องการทุจริตประพฤติมิชอบ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และการให้บริการ พร้อมทั้งกำหนดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ หากมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานก็จะร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขและแนวทางในการป้องกันในอนาคต^๘

^๗ กรมสรรพสามิต, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๖, หน้า ๗๓.

^๘ เฟิงอ่าง, หน้า ๒๑.

บทที่ ๒ การกระทำอันเป็นข้อปฏิบัติของข้าราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัยได้บัญญัติข้อกำหนดวินัยให้ข้าราชการพลเรือนยึดถือเป็นแบบแผนในการควบคุมความประพฤติ ข้าราชการพลเรือนทุกคนจึงจำเป็นต้องทราบข้อกำหนดวินัยตามมาตราต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการรักษาวินัยหรือประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นข้าราชการที่มีวินัย โดยต้องกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ในบทนี้จะอธิบายถึงการกระทำอันเป็นข้อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเรียงตามลำดับมาตรา ดังนี้

มาตรา ๘๑

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายที่ไม่ต้องการให้ข้าราชการพลเรือนมีพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องเป็นผู้เลื่อมใสและสนับสนุนการปกครองในระบอบดังกล่าว การกระทำที่เป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้น อาจแสดงออกได้ทั้งทางกายและวาจา^๙ ซึ่งความหมายของคำว่า “การสนับสนุน” ได้แก่ การส่งเสริม เสริมสร้างหรือไม่คัดค้าน การกระทำที่จะเป็นความผิดฐานไม่สนับสนุนการปกครองดังกล่าว ได้แก่ การกระทำในทางคัดค้าน ต่อต้าน หรือเป็นปรปักษ์^{๑๐} การกระทำที่เป็นการไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือเป็นความผิดวินัย และหากถึงขนาดเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้ว ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปที่จะรับราชการตามมาตรา ๓๖ ก (๓) และจะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา ๑๑๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

ความผิด ฐานไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑. กระทำการใด ๆ อันเป็นการไม่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ไม่สนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ

^๙ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, หน้า ๓๒.

^{๑๐} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๑, หน้า ๑๘.

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด^{๑๑}

- ข้าราชการแต่งเครื่องแบบกล่าวปราศรัยโจมตีการปกครองระบอบประชาธิปไตยว่าไม่เหมาะสมกับประเทศไทย
- ข้าราชการใช้นามปากกาเขียนบทความว่าประเทศไทยควรปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์จะเหมาะสม
- ข้าราชการทำลายป้ายหาเสียงและพูดเสียงดังขณะมีคนมุ่งดูว่าเลือกไปทำไมไร้ประโยชน์ บ้านเมืองนี้ต้องเป็นคอมมิวนิสต์เท่านั้น จึงจะแก้ปัญหาข้อเสียนี้ได้

มาตรา ๘๒

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม
- (๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- (๓) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ
- (๔) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น จะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการจะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม
- (๕) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้
- (๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ
- (๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีและต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ
- (๘) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน
- (๙) ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย
- (๑๐) ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย
- (๑๑) กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

^{๑๑} ประวิทย์ เป็รื่องการ, เอกสารการบรรยายวินัยและการรักษาวินัยของพนักงานส่วนท้องถิ่น, หน้า ๑๗, ค้นวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ จาก http://www.pkorat.com/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=155&Itemid=8.

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นข้อกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือกระทำการอันเป็นข้อบัญญัติจำนวน ๑๑ อนุมาตรา ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

(๑) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

ความหมายของคำว่า ซื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรม และหน้าที่ราชการ ^{๑๒}

คำว่า “ซื่อสัตย์” หมายความว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง คำว่า “สุจริต” หมายความว่า ปฏิบัติด้วยความตั้งใจดีและชอบตามคลองธรรม คำว่า “เที่ยงธรรม” หมายความว่า ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรม

คำว่า “หน้าที่ราชการ” ตามมาตรานี้หมายความเฉพาะหน้าที่ที่เป็นเรื่องราชการโดยตรงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงหน้าที่ราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ การพิจารณาว่าผู้ใดมีหน้าที่ราชการในเรื่องใดหรือไม่ อาจพิจารณาได้ ๔ ประการ ดังนี้

๑) กฎหมาย ระเบียบของทางราชการ ในกรณีที่ถูกกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบนั้น เช่น กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอก็เป็นนายทะเบียนผู้มีหน้าที่ราชการตามกฎหมายนั้น ระเบียบว่าด้วยการพัสดุกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งซื้อ สั่งจ้าง ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ราชการตามระเบียบนั้น เป็นต้น

๒) มาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ซึ่งมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ ก.พ. จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งโดยจำแนกตำแหน่งเป็นประเภทและสายงานตามลักษณะงาน เมื่อบุคคลใดดำรงตำแหน่งใดก็ย่อมมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง

๓) การมอบหมายหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บังคับบัญชาอาจมอบหมายหรือสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างให้ปฏิบัติภายในกรอบหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง หรือมอบหมายงานอื่นที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งการมอบหมายหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอาจมอบหมายหรือสั่งด้วยลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับคำสั่งย่อมมีหน้าที่ราชการตามที่ได้รับมอบหมายหรือคำสั่ง

๔) พหุติฉัย โดยพิจารณาจากการที่ข้าราชการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับว่าเป็นหน้าที่ราชการที่ตนต้องรับผิดชอบ ซึ่งพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏเป็นเรื่องราว ไปตามพหุติฉัยเพียงพอที่จะถือว่าผู้นั้นมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นได้หรือไม่

^{๑๒} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. ,อ้างแล้ว เจริญรทที่ ๑, หน้า ๑๙-๒๐.

การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น ข้าราชการผู้มีหน้าที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานที่ราชการหรือนอกสถานที่ราชการก็ได้ ถ้าไม่มีกฎหมายบังคับไว้เฉพาะว่าจะต้องปฏิบัติในสถานที่ราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติในวันและเวลาทำงานตามปกติเสมอไป อาจปฏิบัติในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาที่กำหนดให้ปฏิบัติราชการตามปกติก็ได้^{๑๓}

ความผิด ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการ

๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ ได้รับคำขอเปลี่ยน น.ส. ๓ เป็น น.ส. ๓ ก. จากผู้ขอ ๖ ราย และเมื่อรับคำขอแล้วมิได้ดำเนินการอย่างไร ๆ ให้แก่ผู้ขอ ปล่อยให้เนิ่นนานถึง ๒ ปี จนมีการร้องเรียนขึ้น จึงได้เริ่มดำเนินการให้ผู้ขอ และได้ชุดลงตรวจที่ดินที่มีในเอกสาร แก่ไขวันที่ที่นายอำเภอสั่งการให้มีวันที่ใกล้เคียงกับวันที่มีการร้องเรียนเพื่อให้ตนเองไม่ต้องรับผิดชอบ^{๑๔}

- เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องขอจดทะเบียน รับคำขอจดทะเบียนของผู้ใหญ่ที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเคารพนับถือซึ่งมายื่นคำขอหลังประชาชนอื่นที่เข้าคิวรอยื่นคำขออยู่ก่อนแล้ว เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยจึงมารับคำขอของประชาชนอื่น^{๑๕}

- เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เลื่อนการจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงของเจ้าหน้าที่ผู้ขอเบิกออกไป ๑ เดือน แล้วนำเงินจำนวนดังกล่าว ไปซื้อวัสดุสำนักงานของราชการ ภายหลังได้นำเงินมาจ่ายให้เจ้าหน้าที่ครบถ้วนแล้ว

- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี จัดทำหลักฐานการเบิกเงินเกินกว่าที่ลูกจ้างมาปฏิบัติงาน แล้วนำเงินส่วนที่เกินไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ใช้ในราชการ

(๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการพลเรือนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ การที่จะผิดวินัยตามมาตรา ๖ หรือไม่นั้น ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจะต้องเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือไม่ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และระเบียบแบบแผนของทางราชการแล้ว แม้ไม่เกิดความเสียหาย

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, อ้างแล้ว เชียงรถที่ ๒, หน้า ๓๔.

^{๑๔} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., แนวทางการลงโทษวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ (กรุงเทพฯ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักบริหารกลาง สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๗), หน้า ๔.

^{๑๕} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๙), หน้า ๑๕.

ก็เป็นความผิดตามบทบัญญัติมาตรานี้แล้ว

ระเบียบแบบแผนของทางราชการที่ข้าราชการจะต้องปฏิบัติตามนี้ หมายความว่า ระเบียบแบบแผนทั่วไปของทางราชการที่ข้าราชการต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการโดยไม่จำเป็น จะต้องเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อาจเป็นระเบียบแบบแผนของทางราชการ ที่มีใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ได้ ระเบียบแบบแผนของทางราชการที่ข้าราชการต้องปฏิบัติ มีอยู่มาก เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย ระเบียบการลาหยุดราชการ และมติคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับข้าราชการในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น ^{๑๖}

บทบัญญัติตามมาตรานี้ มีลักษณะที่เป็นความผิด ๒ ฐาน คือ

๑) ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑.๑) มีหน้าที่ราชการ

๑.๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล

๒) ฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๒.๑) มีหน้าที่ต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการ หรือภายใต้ระเบียบแบบแผนที่ทางราชการกำหนด

๒.๒) ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- หัวหน้าสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา มีหน้าที่ตามข้อ ๗๘ แห่งระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการตรวจสอบจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่จัดเก็บและนำส่งกับหลักฐานและรายการที่บันทึกไว้ในระบบว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ แต่ละเลยหน้าที่ดังกล่าว จนเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับส่งเงินและเก็บรักษาเงินตามมาตรการรถยนต์คันแรก รับเงินคืนจากผู้ซื้อรถยนต์ตามมาตรการรถยนต์คันแรกที่ได้รับเกินสิทธิ์ แล้วนำส่งเงินล่าช้าไม่เป็นไปตามระเบียบเดียวกัน

- นายช่างโยธา ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการกำหนดราคากลางโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงาน กำหนดราคาวัสดุก่อสร้างที่ไม่มีราคาพาณิชย์จังหวัดและไม่ได้จัดทำบันทึกแสดงรายละเอียดของการสืบราคาและการกำหนดราคากลางดังกล่าวไว้เป็นหลักฐาน เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางตามที่มติคณะรัฐมนตรีกำหนด

- เจ้าหน้าที่ธุรการ ยื่นใบลาขออนุญาตพักผ่อนประจำปี ๑๐ วัน ตามสิทธิ แล้วหยุดราชการไปเลย โดยไม่รอรับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน ซึ่งตามระเบียบว่าด้วยการลา กำหนดให้ต้องส่งใบลาก่อนและเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจแล้วจึงจะหยุดราชการได้

^{๑๖} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๑.

- นักวิชาการสรรพสามิต ขออนุมัติทำการจ้างเหมาซ่อมบำรุงระบบมาตรวัดเครื่องตีพิมพ์ผู้ที่เสนอราคาได้ทำงานล่วงหน้าก่อนทำสัญญาจ้างเหมา ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การปฏิบัติให้ได้ผลเช่นนี้ต้องใช้ความตั้งใจ ความทุ่มเท และความศรัทธาเริ่มสร้างสรรค์ โดยมุ่งให้เกิดผลสำเร็จและได้ผลดีเป็นสำคัญ ไม่ใช่ทำแบบ “เช้าชาม เย็นชาม” เพียงแต่ให้เสร็จๆ ไป หรือให้พอหมดเวลาไปวันๆ นอกจากนี้บทบัญญัติตามมาตรานี้ยังมีจุดมุ่งหมายให้ข้าราชการมีพฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่ ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการอีกด้วย^{๑๗}

ความผิด ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการ

๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าฝ่ายจัดเก็บภาษี สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ไม่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด จนเป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอาศัยช่องทางกระทำความผิด นำเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตไปเป็นของตนเอง โดยยกเลิกการใบอนุญาต แต่มีการเรียกเก็บเงินและมอบใบอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตไป ซึ่งมีเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตที่ควรจะเข้าบัญชีขาดไปจำนวนหลายหมื่นบาท แต่ได้ติดตามเงินที่ขาดบัญชีดังกล่าวส่งคืนให้ทางราชการเรียบร้อยแล้ว

- นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการเก็บรักษาเงินของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา มีพฤติกรรมปล่อยปละละเลยไม่กำชับ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และขาดความรอบคอบระมัดระวังป้องกันการเก็บรักษาลูกกุญแจตู้নিরภัยที่เก็บรักษาเงินของหน่วยงาน ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของตนเอง ส่งผลให้ลูกจ้างชั่วคราวกระทำการทุจริตนำเงินออกจากตู้নিরภัยเอาไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

- นักวิชาการสรรพสามิต ใช้เวลาราชการไปทำธุระบ่อยครั้ง ทำให้งานค้างคั่งเป็นจำนวนมาก

^{๑๗} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. ,อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๓.

- ผู้บังคับบัญชาลงนามอนุมัติการลาของลูกจ้างประจำไม่ถูกต้อง โดยดำเนินการเกี่ยวกับใบลาเพียง ๒ ฉบับ จากที่มีการยื่นใบลา ๗ ฉบับ และปล่อยปละละเลยให้รับเงินค่าจ้างในวันที่ไม่ได้มาปฏิบัติงานตามปกติ อีกทั้งอนุมัติให้ลาออกโดยไม่ได้ดำเนินการทางวินัยกรณีไม่มาปฏิบัติราชการแต่อย่างใด

- พนักงานขับรถยนต์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลสภาพของรถยนต์ราชการที่ตนเองขับ ไม่ส่งรถยนต์เข้าซ่อมเพื่อให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีและเสียค่าซ่อมน้อย แต่ฝ่าฝืนนำรถยนต์คันดังกล่าวไปใช้งาน จนกระทั่งรถยนต์อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถใช้งานได้ต่อไป จึงนำมาซ่อมทำให้เสียค่าซ่อมราคาสูง

- นักทรัพยากรบุคคล ไม่ทำรายงานอัตรากำลังของข้าราชการส่วนต่าง ๆ ให้กรมทราบ เมื่อผู้บังคับบัญชาเร่งรัดก็รายงานว่าได้จัดส่งไปแล้ว ต่อมากรมได้มีหนังสือเตือน ก็ได้เก็บหนังสือเตือนดังกล่าวไว้ไม่แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ จนกระทั่งทำรายงานครั้งที่ ๒ เสร็จ ก็ได้แก้ไขตัวเลขเป็นครั้งที่ ๑ ก่อนรายงานไปยังกรม

- หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ มอบหมายให้ลูกจ้างชั่วคราวไปถอนเงินเพื่อใช้ในราชการเพียงลำพัง เป็นเหตุให้ลูกจ้างชั่วคราวทุจริตยกเงินไปจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ยังไม่ได้ทำบันทึกการรับจ่ายเงิน ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่ามีทุจริตเกิดขึ้น จนกระทั่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจพบ

- นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งใหม่ แต่ไม่ส่งมอบงานในหน้าที่ให้แก่ผู้มารับหน้าที่ใหม่ หลีกเลี่ยงไม่ส่งมอบงานในหน้าที่ภายในระยะเวลาอันสมควร

- เจ้าพนักงานสรรพสามิตอาวุโส ไม่ค่อยอยู่ปฏิบัติหน้าที่มักจะให้ผู้อื่นทำงานแทนเสมอ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ใช้เวลาและสถานที่ราชการประกอบธุรกิจส่วนตัว ผู้บังคับบัญชาตักเตือนหลายครั้งแล้วแต่ไม่เชื่อฟัง

(๔) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการในหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ราชการสำเร็จผลได้ด้วยดี ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ราชการผู้บังคับบัญชาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยตนเองโดยลำพังได้ จึงต้องมีการมอบหมายหน้าที่ราชการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติและผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงเว้นแต่กรณีที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นที่ขอให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งได้

ความผิด ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา มีแนวทางการพิจารณา^{๑๘} ดังนี้

๑) มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

คำสั่ง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทำหรือให้ปฏิบัติ คำสั่งในที่นี้ไม่จำเป็นต้องสั่งเป็นหนังสือเสมอไป อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดก็ได้

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย คือ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการหรือหน่วยงาน ทั้งนี้จะต้องเป็นการมอบหมายหรือมอบอำนาจที่มีกฎหมายบัญญัติให้มอบได้

๒) เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

ผู้บังคับบัญชานั้นต้องอยู่ในฐานะที่จะสั่งให้ทำได้โดยมีอำนาจชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ คือ ต้องสั่งภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน และไม่ใช่เป็นการสั่งให้กระทำความผิดกฎหมาย ดังนั้น หากผู้บังคับบัญชาสั่งการโดยไม่อยู่ในฐานะที่จะสั่งได้หรือสั่งการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของตนโดยฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการแล้ว หากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มี ความผิดฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามมาตรา

๓) สั่งในหน้าที่ราชการ

ต้องเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการในหน้าที่หรือที่ได้รับมอบหมาย การสั่งให้กระทำการหรือปฏิบัติบางอย่างแม้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับราชการ แต่อาจไม่มีลักษณะเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการก็ได้ เช่น การสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหายหรือทำสัญญารับสภาพหนี้ในมูลละเมิด ไม่มีลักษณะเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการหรือมอบหมายงานให้ปฏิบัติ เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิเสธความรับผิดชอบก็เป็นเรื่องของการโต้แย้งสิทธิ จะนำข้อกำหนดวินัยฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชามาใช้ลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ยอมชำระหนี้ในมูลละเมิดหาได้ไม่

๔) มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

เป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเจตนาชัดเจนหรือหลีกเลี่ยงกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งเพราะพลังเฉลอลงลืม สำคัญผิด หรือมีเหตุอื่นใดที่ขัดขวางทำให้ไม่อาจปฏิบัติตามได้ ยังไม่เข้าองค์ประกอบนี้

การที่จะเป็นความผิดทางวินัยมาตรา ๘๒ (๔) นี้ ต้องเป็นการกระทำที่ครบทั้ง ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถที่จะให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งได้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการหรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ

๒) เสนอความเห็นเป็นหนังสือทันที

๓) ให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น

^{๑๘} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. ,อ้างแล้ว เจริญรทที่ ๑, หน้า ๒๔-๒๖.

๔) ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อให้คำสั่งนั้นมีความรอบคอบ ชัดเจน และเป็นการคุ้มครองผู้รักษาประโยชน์ของทางราชการ

การกระทำความผิดฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา นี้ เป็นความผิดวินัย ได้ทั้งกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง โดยพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หากก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว ก็จะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

-เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ไม่มาปฏิบัติหน้าที่อยู่เวรรักษาสถานที่ราชการ และมีได้มอบหมายหรือแลกเปลี่ยนเวรกับผู้อื่น

-เจ้าพนักงานสรรพสามิต ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งกำนันตามคำสั่งอำเภอ แต่ไม่ไปปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งดังกล่าว

-นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้มาปฏิบัติราชการด่วนเป็นพิเศษในวันอาทิตย์ แต่ไม่ยอมมาทำงานตามคำสั่ง โดยอ้างว่าเป็นวันหยุดราชการ

-นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับมอบหมายจากสรรพสามิตพื้นที่ให้ตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน แต่ไม่ตรวจสอบหลักฐานการรับเงินกับรายการในสมุดเงินสดว่าตรงกันหรือไม่ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี นำเงินค่าเปรียบเทียบปรับไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว

-นิติกร ไม่ยอมเข้าพบผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งการด้วยวาจาเพื่อจะสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

-นิติกร ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าของเรื่อง และเป็นเลขานุการคณะทำงาน แต่ได้ทำบันทึกข้อความถึงผู้บังคับบัญชาว่าไม่สันตติที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ขอให้มอบหมายงานให้ผู้อื่นแทน และปฏิเสธไม่ยอมปฏิบัติงานตามคำสั่ง

-นักจัดการงานทั่วไป ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ไม่รายงานเรื่องที่ข้าราชการกระทำความผิดวินัยตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาจนกระทั่งล่วงเลยเวลามาถึง ๒ ปี

-เจ้าพนักงานธุรการ ได้รับคำสั่งให้เป็นกรรมการตรวจสภาพบ้านเช่า แล้วไม่ได้ไปตรวจสภาพบ้านเช่าจริง แต่ลงนามในรายงานการตรวจว่าอนุญาตให้เช่าได้

-นักตรวจสอบภาษี ได้รับคำสั่งไม่ให้เป็นผู้ทำบัญชีร้านค้า แต่ได้ฝ่าฝืนรับจ้างทำบัญชี แต่การกระทำไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใด

(๕) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการซึ่งเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการโดยยึดถือประโยชน์สาธารณะเหนือสิ่งอื่นใด มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตลอดเวลา เพื่อให้การบริการสาธารณะ มีความต่อเนื่องและตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งการอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการนั้น จะต้องอุทิศหรือสละเวลาทั้งหมดปฏิบัติราชการตามที่ทางราชการต้องการ รวมทั้งเวลานอกเหนือจากเวลา

ปฏิบัติราชการตามปกติ ในกรณีที่ทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จำเป็นจะต้องให้ข้าราชการปฏิบัติงานนอกเวลา^{๑๙} โดยจะอ้างว่าเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการเพราะให้ทำงานนอกเวลาราชการหาได้ไม่ หากข้าราชการผู้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติราชการดังกล่าวขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ก็จะเป็นความผิดวินัยตามมาตรา^{๒๐}นี้และยังเป็นความผิดวินัยฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอีกด้วย

ความหมายของคำว่า ละทิ้งหน้าที่ราชการ และทอดทิ้งหน้าที่ราชการ^{๒๐}

ละทิ้งหน้าที่ราชการ หมายถึง ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งได้แก่ การไม่มายังสถานที่ราชการเพื่อปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือเพื่อให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ปฏิบัติ รวมทั้งการมายังสถานที่ราชการแล้วไม่อยู่ปฏิบัติงาน ละทิ้งไปไม่อยู่ในสถานที่ที่ควรอยู่

ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ หมายถึง มาอยู่ในสถานที่ราชการ แต่ไม่สนใจเป็นธุระไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่ปล่อยให้งานค้างค้ำ

ความผิด ฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ

๒) ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ไม่มาปฏิบัติราชการเป็นเวลา ๕ วัน โดยไม่ส่งใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพราะมีปัญหาครอบครัว ทะเลาะกับสามี

- นักวิทยาศาสตร์ มาปฏิบัติงานช้ากว่าเวลาที่กำหนดเสมอ ผู้บังคับบัญชาได้เคยว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาหลายครั้ง แต่ก็ไม่ปฏิบัติตนให้ดีขึ้น

- เจ้าหน้าที่ธุรการ ทหารรายได้พิเศษด้วยการขายประกันชีวิต โดยการหาลูกค้าจากเพื่อน ๆ ในที่ทำงานระหว่างเวลาราชการ

- นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ลาศึกษาต่อ แต่ถูกจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนนักศึกษา และไม่มารายงานตัวเข้าปฏิบัติราชการในวันทีรู้ว่าพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ไม่จัดส่งใบลาและไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา กลับเพิกเฉยไม่ยอมชี้แจงข้อเท็จจริงให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

- นักวิชาการเงินและบัญชี ลงชื่อมาปฏิบัติราชการ แต่ละทิ้งหน้าที่ราชการออกไปทำธุระโดยไม่ได้ขออนุญาตจากผู้บังคับบัญชา

- เจ้าหน้าที่พัสดุ ละทิ้งหน้าที่ราชการ ๕ วัน เพื่อออกติดตามตัวลูกหนี้ที่ตนเป็นผู้ค้าประกัน

^{๑๙} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๖.

^{๒๐} เพิ่งอ้าง, หน้า ๒๖-๒๗.

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการที่ได้ทราบความลับของทางราชการ ไม่ว่าจะเป็นการทราบมาโดยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน หรือทางอื่นใดก็ตาม และไม่ว่าจะมีหน้าที่ราชการเกี่ยวกับเรื่องนั้นหรือไม่ก็ตาม ข้าราชการผู้นั้นต้องรักษาความลับนั้นไว้โดยไม่เปิดเผยให้ผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ^{๒๑} เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่ราชการบางกรณี อาจถูกกำหนดให้เป็นชั้นความลับ ลับมาก และลับที่สุดไว้ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อปกปิดไม่เปิดเผยในช่วงเวลาหนึ่ง หรือเป็นความลับตลอดไป หากมีการเปิดเผยความลับอาจเสียหายแก่ราชการได้

ความผิด ฐานเปิดเผยความลับของทางราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีความลับของทางราชการ

ความลับ หมายถึง เรื่องราวที่ไม่พึงเปิดเผย ซึ่งระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดชั้นความลับของทางราชการไว้เป็น ๓ ชั้น คือ ลับที่สุด ลับมาก และลับ^{๒๒}

๒) นำความลับของทางราชการไปเปิดเผย

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน ได้เปิดเผยความลับและสำเนาเอกสารลับของทางราชการที่เป็นชื่อบุคคลไปให้บุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องทราบ และเมื่อผู้บังคับบัญชาเรียกมาสอบถามก็ได้ให้ถ้อยคำปกปิดข้อเท็จจริง โดยให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ

- ผู้อำนวยการกอง ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการออกข้อสอบสำหรับการคัดเลือกข้าราชการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ได้เปิดเผยข้อสอบแก่บุคคลอื่นซึ่งไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องว่าข้อสอบที่จะใช้สอบนั้นออกอย่างไรบ้าง

- นักทรัพยากรบุคคล นำความลับเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบพิเศษเพื่อเลื่อนเงินเดือนประจำปีไปเปิดเผยก่อนมีคำสั่งเลื่อนเงินเดือน

- นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับคำสั่งให้ทำการตรวจค้น แต่นำเรื่องการตรวจค้นไปแจ้งให้ผู้ที่จะถูกตรวจค้นทราบล่วงหน้า ทำให้การตรวจค้นไม่เป็นผลเท่าที่ควร

(๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีและต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติต่อข้าราชการและผู้ร่วมปฏิบัติราชการด้วยกัน โดยให้สุภาพเรียบร้อยต่อกัน รักษาความสามัคคีระหว่างกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เนื่องจากข้าราชการอยู่ร่วมกัน

^{๒๑} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๗.

^{๒๒} เพิ่งอ้าง, หน้า ๒๗.

ในหน่วยงานต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ราชการร่วมกัน การรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการด้วยกัน และผู้ร่วมปฏิบัติราชการเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หากมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นอย่างดี ก็จะก่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ราชการราบรื่นและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความผิด ฐานไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่รักษาความสามัคคีและไม่ช่วยเหลือกัน ในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่รักษาความสามัคคี ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒) ในระหว่างข้าราชการและผู้ร่วมปฏิบัติงาน

คำว่า “ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ” หมายถึงระหว่างข้าราชการด้วยกัน และผู้ร่วมปฏิบัติงานซึ่งรวมไปถึงลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน^{๒๓}

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่ธุรการ ชี้นำคำทอข้าราชการหญิงคนหนึ่งในช่วงเวลาปฏิบัติราชการด้วยถ้อยคำหยาบคายต่อหน้าเพื่อนข้าราชการหลายคน โดยใช้ถ้อยคำว่า “มึงเดินข้ามหัวกู่มึงรู้หรือเปล่า มึงทำอย่างนี้มาหลายครั้งแล้ว ไอ้เด็กเหี้ย ไอ้สัตว์ ยังจะมองหน้าอีก เตี้ยวบหัวแม่งเลย”

- ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกันระหว่างข้าราชการ

- ข้าราชการหญิง ๒ คน เข้าบ้านอยู่ด้วยกันเกิดขัดใจกัน ทะเลาะตบตีกันที่บ้านพัก

จนเรื่องถึงตำรวจ

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต พกพาอาวุธปืนเข้าไปห้องหัวหน้าฝ่าย แล้วได้พูดจาได้เถียงกับเพื่อนร่วมงานในห้องดังกล่าวจนเกิดเหตุทะเลาะวิวาทขึ้น พยายามชักปืนขึ้นมาและเกิดการยิงแย่งอาวุธปืนจนเป็นเหตุให้กระสุนปืนถูกเพื่อนร่วมงานได้รับบาดเจ็บ

- นักวิชาการสรรพสามิต กล่าวหาและตำหนิผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพ

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ชกต้อยหัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เนื่องจากไม่พอใจที่เรียกให้ยื่นเอกสารเพิ่มเติมประกอบเรื่องยืมเงินทดรองราชการ

- นักจัดการงานทั่วไป แสดงอารมณ์โกรธชู้เอาฆาตผู้บังคับบัญชาและเหวี่ยงใบลาออกลงบนโต๊ะผู้บังคับบัญชาพร้อมพูดว่า “ผมขอลาออกขอให้เซ็นให้ผมเดี๋ยวนี้” ต่อหน้าข้าราชการหลายคน

(๘) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

^{๒๓} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๗.

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการ โดยต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนด้วยความสุภาพเรียบร้อยและไม่ชักช้า^{๒๔} เพื่อสร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน นอกจากนี้ จะต้องเป็นกรณีที่ประชาชนมาติดต่อราชการในหน้าที่ของข้าราชการผู้นั้น หากเป็นประชาชนที่ไม่ได้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน แต่ไม่ได้ให้การต้อนรับก็ไม่ใช่ความผิดตามมาตรา

การต้อนรับ หมายถึง การรับรองผู้ติดต่อราชการด้วยความยินดี เช่น การเชื้อเชิญหรือไต่ถามถึงความประสงค์ที่มาติดต่อราชการ โดยไม่ปล่อยให้ผู้ติดต่อราชการยืนแคว้งโดยไม่รู้ว่าจะติดต่อที่ใด

การให้ความสะดวก หมายถึง การให้ผู้ติดต่อราชการได้รับบริการโดยรวดเร็วคล่องตัวไม่ติดขัด รวมทั้งการจัดสถานที่ติดต่อรับบริการที่เข้าถึงได้ง่าย

การให้ความเป็นธรรม หมายถึง ให้ผู้ติดต่อราชการได้รับบริการโดยถูกต้องชอบธรรมตามสิทธิที่เขาพึงมีพึงได้ และโดยเสมอหน้าไม่เลือกปฏิบัติ

การให้การสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือผู้ติดต่อราชการตามสภาพที่ช่วยเหลือได้โดยชอบ เช่น ช่วยชี้แนะวิธีการเขียนคำขอ หรือช่วยเขียนคำขอที่ถูกต้องให้ เป็นต้น

ความผิด ฐานไม่ให้การต้อนรับ ไม่ให้ความสะดวก ไม่ให้ความเป็นธรรม และไม่ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน มีแนวทางการพิจารณาดังนี้

๑) ไม่ต้อนรับ ไม่ให้ความสะดวก ไม่ให้ความเป็นธรรม และไม่ให้การสงเคราะห์

๒) กระทำต่อประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ไม่ชี้แนะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผู้มาติดต่อราชการให้ชัดเจนเกี่ยวกับการยื่นขอจดทะเบียนภาษีสรรพสามิต เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการไม่เข้าใจและร้องเรียน

- นักทรัพยากรบุคคล ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่รับสมัครสอบ รับใบสมัครสอบของผู้ที่ยื่นแข่งผู้ที่ผ่านมา ซึ่งเข้าแถวรอกันอยู่โดยไม่สนใจลำดับว่าใครมาก่อนหลัง

- นักวิชาการสรรพสามิต ไม่ดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้แก่ผู้ประกอบการที่มาติดต่อโดยละเอียดและไม่ให้คำแนะนำที่ชัดเจน เพียงพอ เป็นเหตุให้ต้องมาติดต่อราชการหลายครั้ง

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต บ่นกับตนเองด้วยเสียงอันดังขณะปฏิบัติหน้าที่ และต่อหน้าประชาชนผู้มาติดต่อราชการว่า “ทำงานเหมือนหมูเหมือนหมาแล้วยังไม่ดีอีก”

^{๒๔} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๒๘.

(๙) ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติ การอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาท ทางการเมืองของข้าราชการด้วย

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ข้าราชการมีความเป็นกลางในทาง การเมือง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานของทางราชการได้สำเร็จลงด้วยดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการ บริการสาธารณะได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ต่อประชาชน ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามาเป็น รัฐบาลบริหารประเทศก็ไม่ต้องหวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยไม่เกิดอุปสรรคอันจะ ทำให้ราชการต้องได้รับความเสียหาย อีกทั้งในการปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น จะอำนวยความสะดวกให้แก่พรรคการเมืองใดเป็นพิเศษกว่าพรรคการเมืองอื่นหรือบุคคลอื่นไม่ได้หรือ จะชักชวนให้ประชาชนสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งก็ไม่ได้ แต่ในทางส่วนตัวจะนิยม หรือเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดก็ได้ แต่ห้ามเป็นกรรมการพรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่ในพรรค การเมือง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ต้องห้ามของการเป็นข้าราชการ^{๒๕} นอกจากนี้ มาตรานี้ยังบัญญัติ ให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของ ข้าราชการด้วย โดยระเบียบสำนักคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งกำหนดว่าข้าราชการพลเรือนจะนิยมหรือเป็นสมาชิก ในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะไปประชุมอันเป็นการประชุมของ พรรคการเมืองนั้นเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ในทางที่เกี่ยวกับประชาชนและในหน้าที่ราชการต้องกระทำ ตนเป็นกลาง ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลโดยไม่คำนึงถึงพรรคการเมือง และไม่กระทำการให้เป็ นการฝ่าฝืนวินัยที่กำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือนกับต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้าม ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- ๑) ไม่ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใด ๆ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภท ๒ หรือข้าราชการการเมือง
- ๒) ไม่ใช้สถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง
- ๓) ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน
- ๔) ไม่แต่งเครื่องแบบราชการไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปร่วมประชุม ในที่สาธารณสถานใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง
- ๕) ไม่ประดับเครื่องหมายพรรคการเมืองในเวลาสวมเครื่องแบบราชการหรือในเวลา ราชการหรือในสถานที่ราชการ
- ๖) ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการ
- ๗) ไม่บังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้ผู้อื่นให้โทษเพราะเหตุที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือ เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

^{๒๕} กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, คู่มือการดำเนินการและแนวทางการลงโทษทางวินัยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑.

๘) ไม่ทำการขอร้องให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

๙) ไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมืองหรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ให้เป็นการเปิดเผยในที่ประชุมพรรคการเมือง และในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชนหรือเขียนจดหมายหรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิวซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชนอันเป็นข้อความที่มีลักษณะของการเมือง

๑๐) ไม่ปฏิบัติหน้าที่แทรกแซงในทางการเมือง หรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำกิจการต่าง ๆ อาทิ วิ่งเต้นติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองเพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาฯ หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นต้น

๑๑) ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกัน ไม่กีดกัน ตำหนิ ตีเตียน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ข้าราชการผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ ถือว่ากระทำผิดวินัย

ความผิด ฐานวางตนไม่เป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) วางตนไม่เป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

การวางตนเป็นกลางทางการเมืองนั้น หมายความว่าเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเท่านั้นที่ให้ข้าราชการวางตนเป็นกลาง

๒) ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมือง

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ได้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงหน้าสหกรณ์การเกษตรกับกลุ่มประชาชนที่ร่วมชุมนุมดังกล่าว ซึ่งได้ถือป้ายผ้าที่มีข้อความพาดพิงถึงพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อความดังกล่าวน่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและความรู้สึกในแง่ลบแก่พรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว และได้ละทิ้งหน้าที่ราชการไปเข้าร่วมชุมนุมประท้วงด้วย ^{๒๖}

(๑๐) ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของข้าราชการให้เหมาะสมเป็นที่ยกย่องชมเชยของประชาชน เนื่องจากข้าราชการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนสร้างภาพพจน์ให้แก่ราชการ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชน เมื่อข้าราชการ

^{๒๖} กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒๕, หน้า ๑๑.

มีความประพฤติเป็นที่ยกย่องชมเชยของประชาชน ประชาชนก็จะมีศรัทธาเลื่อมใสต่อหน่วยงานและต่อราชการโดยส่วนรวม หากข้าราชการพลเรือนมีความประพฤติไม่ดี ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ประชาชนเลื่อมศรัทธา ข้าราชการก็จะพลอยเสื่อมเสียหรือเสื่อมความเชื่อถือทางราชการหรือรัฐบาลด้วย ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ข้าราชการต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

แนวทางการพิจารณาความผิดฐานไม่รักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย^{๒๗}

๑) เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง ฐานะที่ได้รับการสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่ราชการ ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการต่าง ๆ อยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธาในหน้าที่ราชการและวงสังคมทั่วไปตามตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งแต่ละตำแหน่งหน้าที่อาจอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันได้ เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือข้าราชการระดับผู้บังคับบัญชาย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเคารพนับถือมากกว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการบางตำแหน่ง เช่น ครู อาจารย์ ซึ่งนับถือเป็นปูชนียบุคคลเป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ เจ้าพนักงานปกครองซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดประชาชนย่อมอยู่ในฐานะที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตน รักษาเกียรติศักดิ์ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนหรือวงสังคมเป็นพิเศษกว่าข้าราชการทั่วไป

๒) เป็นการกระทำที่สังคมน่าเกลียด โดยพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนหรือของข้าราชการทั่วไป ความรู้สึกของสังคมนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้

๓) เป็นการกระทำโดยเจตนาชั่ว โดยพิจารณาเจตนาที่แท้จริงในการกระทำหรือเป็นการกระทำที่เกิดจากความชั่วในจิตใจหรือไม่

การจะเป็นความผิดทางวินัยตามมาตรานี้จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเป็นเรื่องเสื่อมเสียชื่อเสียงของตนหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนและเป็นเรื่องที่น่าเกลียดไม่ว่าจะกระทำในเวลาหรือนอกเวลาราชการ ถ้าเกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนหรือของตำแหน่งหน้าที่จนเป็นที่รังเกียจของสังคมก็เป็นความผิด

หากการกระทำใดเข้าลักษณะทั้ง ๓ ข้อ ดังกล่าว ก็เป็นความผิดฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ทอดทิ้งภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายและบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ไปมีภริยาใหม่โดยไม่ส่งเสียเลี้ยงดูเป็นเวลาประมาณ ๒ ปี ทำให้ภริยาและบุตรได้รับความเดือดร้อนแต่ภายหลังได้ยินยอมจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู

^{๒๗} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๐ - ๓๑.

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายบุคคลภายนอก จนได้รับบาดเจ็บและถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเป็นเวลา ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี
- เจ้าหน้าที่ธุรการ ลงข้อความทางไลน์กลุ่มกล่าวถึงผู้บังคับบัญชาในด้านลบ เพื่อให้บุคคลอื่นมองว่าผู้บังคับบัญชาเป็นไปตามที่ลงข้อความนั้น บุคคลซึ่งเห็นข้อความต่างเข้าใจในทำนองเดียวกันว่ากล่าวถึงผู้บังคับบัญชาในด้านลบ
- เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เป็นหนี้กู้ยืมเงินคนในหมู่บ้านที่อยู่อาศัยหลายคน และเมื่อถึงเวลาแล้ว ไม่ยอมชำระหนี้
- นักวิชาการสรรพสามิต ไม่ชำระค่าเลี้ยงดูบุตร ตามคำสั่งศาลทั้งที่มีทรัพย์สินเพียงพอทำให้ภรรยาเดิมและบุตรได้รับความเดือดร้อน
- นิติกร ตีมสุราจนมีอาการมีนเมา ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาเคยว่ากล่าวตักเตือน แต่ไม่ปรับปรุงตัว
- นักทรัพยากรบุคคล ปลอมลายมือชื่อผู้บังคับบัญชา เพื่อรับรองการกู้เงินฉุกเฉินของตนจากสหกรณ์

(๑๑) กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ปัจจุบันยังไม่มีกรออกกฎ ก.พ. เพิ่มเติม แต่ถ้าหากได้มีการกำหนดลักษณะการกระทำผิดเพิ่มขึ้น ข้าราชการพลเรือนสามัญจะต้องกระทำการตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ด้วย

บทที่ ๓

การไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามปฏิบัติของข้าราชการ

นอกจากข้าราชการทุกคนต้องทราบข้อกำหนดวินัยอันเป็นข้อปฏิบัติแล้ว ยังต้องทราบถึงข้อห้ามปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นข้าราชการที่มีวินัยโดยไม่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติ หากข้าราชการฝ่าฝืนข้อห้ามปฏิบัติ ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย ในบทนี้จะอธิบายถึงข้อห้ามปฏิบัติของข้าราชการ โดยเรียงลำดับมาตรา ดังนี้

มาตรา ๘๓

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

(๒) ต้องไม่ปฏิบัติราชการอันเป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(๓) ต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

(๔) ต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ

(๕) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

(๖) ต้องไม่เป็นการจัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(๗) ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการก่อกวนก่อกอง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่องละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

(๙) ต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

(๑๐) ไม่กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นข้อกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม จำนวน ๑๐ อนุมาตรา ดังนี้

(๑) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อห้ามข้าราชการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา เนื่องจากผู้บังคับบัญชาควรที่จะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความจริงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานและการตัดสินใจ หากผู้บังคับบัญชาได้รับรายงานที่เป็นเท็จ อาจทำให้การสั่งการหรือดำเนินการอื่นใดเกิดความผิดพลาดและอาจส่งผลให้ราชการได้รับความเสียหายได้

ความผิด ฐานรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้^{๒๘}

๑) มีการรายงาน

การรายงาน หมายถึง การบอกเรื่องราวที่ไปทำ ไปรู้ หรือไปเห็นมา อาจเป็นการรายงานด้วยวาจา หรือหนังสือ หรือวิธีอื่นใด และจะเป็นการรายงานเพื่อพิจารณา วินิจฉัย หรือขออนุญาตหรือขออนุมัติ หรือเพื่อทราบก็ถือเป็นการรายงานทั้งสิ้น

การรายงานตามมาตรานี้ ต้องเป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการรายงานเพื่อการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมายเสมอไป อาจเป็นการรายงานในเรื่องอื่นที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือแบบธรรมเนียมของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี กำหนดให้รายงานก็ได้

๒) รายงานเป็นเท็จ

หมายถึง รายงานที่ไม่เป็นความจริง และผู้รายงานรู้อยู่แล้วว่ารายงานนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตามไม่เป็นความจริง นอกจากนี้การรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้งก็ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

กรณีอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้งเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการรายงานประกอบกับเรื่องราวว่าข้อความที่ปกปิดไว้นั้น ถ้าแจ้งไว้ในรายงานด้วยแล้ว อาจจะทำให้ผลการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงไป เช่น การรายงานเพื่อขออนุมัติหรือขออนุญาต ซึ่งถ้ารายงานโดยบอกถึงข้อที่ไม่ดี หรือข้อเสียไปให้ประกอบดุลพินิจด้วย ผู้บังคับบัญชาอาจไม่อนุมัติหรืออนุญาตก็ได้

๓) เป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

หากการรายงานเท็จหรือปกปิดข้อความจริงเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ก็จะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ได้เขียนเพิ่มจำนวนวันควรพักในใบรับรองแพทย์ จาก ๑ วัน เป็น ๒ วัน ด้วยตนเอง โดยมีได้รับอนุญาตจากแพทย์ผู้ตรวจรักษา

- วิศวกรโยธา ๒ ราย เป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ได้ร่วมกันทำการตรวจรับงานจ้างของโครงการดังกล่าว ก่อสร้างถูกต้องตามสัญญาแล้ว ทั้งที่ไม่ได้ออกไปตรวจสอบงานจ้างและไม่ตรวจสอบบันทึกการควบคุมงาน เป็นเหตุให้ไม่ทราบว่าโครงการดังกล่าวผู้รับจ้างใช้เหล็กและลวดลึงไม่ถูกต้องตามแบบรูปและรายการที่กำหนดในสัญญาจ้าง

- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มีหน้าที่ดำเนินการเรื่องหัวหน้าส่วนราชการไปประชุมในต่างประเทศ เมื่อเตรียมการเสร็จถึงขั้นจัดซื้อตั๋วโดยสารเครื่องบินแล้ว และจะออกเดินทางในวันรุ่งขึ้น ก็ได้รับหนังสือจากต่างประเทศว่าการประชุม แต่ไม่ได้รายงานให้หัวหน้าส่วนราชการทราบ

^{๒๘} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. , อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๒.

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการถามว่ามีการเปลี่ยนแปลงอะไรหรือไม่ ก็บอกว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไร ด้วยเจตนาอยากให้หัวหน้าส่วนราชการได้ไปเที่ยวต่างประเทศ เป็นการรายงานโดยปกปิดข้อความ ซึ่งควรต้องแจ้ง

- นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาให้ลาไปต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๖๐ – ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ แต่ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ โดยกลับมายืนใบลาป่วย ซึ่งปรากฏว่าไม่ได้ป่วยจริง แต่ลาเพื่อไม่ให้ขาดราชการ และการไปต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวก็ไม่ได้ขออนุญาตแต่อย่างใด

- นักทรัพยากรบุคคล ได้เสนอเอกสารการสอบคัดเลือกอันเป็นที่จต่อผู้บังคับบัญชาโดยแสดงว่าตนเป็นผู้สอบผ่านการคัดเลือก เพื่อประกอบการประเมินเลื่อนระดับ

- นิติกร ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้สืบสวนข้อเท็จจริง แต่ได้สมมติข้อเท็จจริง และพยานบุคคล โดยไม่ได้ออกไปสืบเสาะหรือสอบปากคำแต่อย่างใด

(๒) ต้องไม่ปฏิบัติราชการอันเป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยเสนอเรื่องต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามลำดับขั้นเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้กลั่นกรอง ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ราชการและป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและอาจส่งผลให้ราชการได้รับความเสียหายได้ หากมีการเสนอข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน ข้าราชการพลเรือนระดับล่างอาจมีประสบการณ์น้อย เสนอเรื่องโดยผิดพลาดบกพร่องได้

ความผิด ฐานกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน มีแนวทางการพิจารณาดังนี้^{๒๙}

๑) เป็นการปฏิบัติราชการ

หมายความว่า ต้องเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตามที่ได้รับมอบหมาย เช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในมาตรา ๘๒ (๑) การใช้สิทธิส่วนบุคคลในบางเรื่องแม้เกี่ยวกับราชการ แต่ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติราชการ

๒) เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน

หมายความว่า ต้องเป็นการกระทำข้ามผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายเหนือตน ตั้งแต่หนึ่งลำดับขึ้นไป การเสนองานต่อผู้บังคับบัญชาตำแหน่งรองหัวหน้าส่วนราชการมีหลายคน ก็เสนอต่อรองหัวหน้าส่วนราชการตามสายงานที่รองหัวหน้าส่วนราชการนั้นได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอต่อรองหัวหน้าส่วนราชการทุกคน

^{๒๙} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๓๓.

๓) ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปไม่ได้สั่งให้กระทำการข้าม และไม่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้บังคับบัญชาที่ถูกกระทำการข้ามไม่ได้สั่งให้กระทำการข้ามหรือไม่ได้สั่งให้ปฏิบัติราชการเสนอตรง และผู้บังคับบัญชาที่ถูกกระทำการข้ามก็ไม่ได้อนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราวให้ปฏิบัติราชการโดยกระทำการข้ามได้

ข้อยกเว้นกรณีที่มีการปฏิบัติราชการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนได้ โดยไม่เป็นความผิดวินัยตามมาตรา นี้จะต้องเข้าลักษณะกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังนี้

๑) ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ

๒) ได้รับความอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ไม่เสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งการตามลำดับชั้น โดยไปออกตรวจปฏิบัติการในโรงอุตสาหกรรมโดยพลการ มิได้รับมอบหมายจากสรรพสามิตพื้นที่ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา

บางกรณีไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการ เช่น

- ร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการอื่นกระทำผิดวินัย โดยร้องเรียนกล่าวหาข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเองไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้เพราะการร้องเรียนไม่ใช่เป็นการปฏิบัติราชการ ^{๓๐}

- ข้าราชการยื่นใบลาภักหรือลาป่วย โดยกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนไปยังผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจอนุญาต ไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้ เพราะการลาไม่ใช่การปฏิบัติราชการ แต่อาจเป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการตามมาตรา ๘๒ (๒) เพราะเป็นการยื่นใบลาผิดระเบียบการลา ^{๓๑}

(๓) ต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งการหาประโยชน์ที่จะเป็นความผิดนี้ จะต้องมีการอาศัยหรือให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการไปใช้หาประโยชน์ด้วย ดังนั้น การหาประโยชน์กับอำนาจหน้าที่จึงต้องมีส่วนสัมพันธ์กัน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นการหาประโยชน์ด้วยการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ ^{๓๒}

ความผิด ฐานอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

^{๓๐} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ ๑, หน้า ๓๓.

^{๓๑} เพิ่งอ้าง, หน้า ๓๓.

^{๓๒} เพิ่งอ้าง, หน้า ๓๔.

๑) มีหน้าที่ราชการ

๒) ทำการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้น

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่ผลดีหรือเป็นคุณแก่ผู้รับประโยชน์ อาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการ เช่น ประโยชน์ในการได้สิทธิบางอย่าง หรือได้รับบริการพิเศษ เป็นต้น^{๓๓}

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่สรรพากร มีอำนาจหน้าที่เรียกให้บริษัทห้างร้านส่งสมุดบัญชีและเอกสารมาตรวจสอบภาษี แบบประเมินเรียกเก็บเงินภาษีเพิ่มเติมในระหว่างที่เรียกตรวจสอบภาษี ภัตตาคารแห่งหนึ่ง เจ้าหน้าที่สรรพากรผู้นั้นได้ไปรับประทานอาหารที่ภัตตาคารนั้นเป็นประจำ โดยทางภัตตาคารไม่คิดเงิน เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์

- เจ้าหน้าที่รับเรื่องขอรับบำเหน็จตกทอดได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้มายื่นคำขอทุกคน ผู้มายื่นคำขอบางคนให้เงินเป็นค่าตอบแทนการอำนวยความสะดวก เจ้าหน้าที่ผู้นั้นก็รับไว้โดยไม่ได้เรียกร้องแต่อย่างใด โดยเห็นว่าเป็นการให้โดยเสน่หา กรณีเป็นการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการหาประโยชน์แก่ตนเองโดยมิชอบ

- พนักงานขับรถยนต์ นำรถยนต์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว โดยขับไปเยี่ยมครอบครัวในวันศุกร์ แล้วขับกลับมาในวันอาทิตย์เป็นประจำ

- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ละทิ้งหน้าที่ราชการ ๑ วัน อาศัยเหตุที่ตนมีหน้าที่ควบคุมสมุดบัญชีการลงเวลามาปฏิบัติราชการ ทำการลงลายมือชื่อว่ามีมาปฏิบัติราชการในวันดังกล่าว

- สรรพสามิตพื้นที่สาขา ได้ใช้หรือมีส่วนรู้เห็นให้ลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งคนงานไปรดน้ำพรวนดินที่บ้านพักของตนเป็นครั้งคราว

(๔) ต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ บางครั้งข้าราชการอาจปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยขาดความระมัดระวัง พลังพลอ หลงลืม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการได้

ความผิด ฐานประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการ

๒) ประมาทเลินเล่อ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประมาท” และ “เลินเล่อ” ไว้ดังนี้

“ประมาท” หมายความว่า ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง

“เลินเล่อ” หมายความว่า ขาดความระวัง หรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ

^{๓๓} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๑, หน้า ๓๔.

“ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ” หมายถึง ไม่รอบคอบ ขาดความระมัดระวัง พลังพลอ หลงลืม ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในเรื่องที่มีหน้าที่ราชการจะต้องปฏิบัติโดยไม่มีเจตนาที่จะให้เกิดความเสียหาย การประมาทเลินเล่อนี้มีได้ทั้งลักษณะที่เป็นการกระทำและละเว้นการกระทำ^{๓๔} และเป็นความผิดวินัยทั้งร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ซึ่งขึ้นอยู่กับผลของความเสียหายที่ทางราชการได้รับ หากราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ก็จะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่ปกครอง ได้ขอเบิกใบเสร็จรับเงินเบ็ดเตล็ด จำนวน ๑ เล่ม จากผู้ช่วยเสมียนตราอำเภอเพื่อใช้เก็บค่าธรรมเนียมเปลี่ยนชื่อตัว-ชื่อสกุล ปรากฏว่าใบเสร็จรับเงินเล่มดังกล่าวสูญหายไปโดยไม่ทราบสาเหตุ

- หัวหน้าสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา ไม่ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของการรับและนำเงินไปฝากธนาคาร ไม่ใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบใบรับฝากเงินจากธนาคารและรายละเอียดของยอดเงินใน STATEMENT ให้รอบคอบจนเป็นเหตุให้ผู้ได้บังคับบัญชาเบียดบังเงินภาษีที่ต้องนำฝากเข้าบัญชีธนาคารไปใช้ส่วนตัว

- เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสรรพสามิต ๗ นายตรวจสอบสรรพสามิต ๔ และนายตรวจสอบสรรพสามิต ๓ ได้ร่วมจับกุมผู้ต้องหาคดียาสูบได้พร้อมของกลาง เป็นยาสูบต่างประเทศ จำนวน ๔๕๓ ซอง ซื่อหามีไว้เพื่อขายซึ่งยาสูบที่มีได้ปิดแสตมป์ยาสูบ ซึ่งจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปเปรียบเทียบปรับที่สำนักงานสรรพสามิตอำเภอต่อไป แต่เจ้าหน้าที่ทั้งสามขาดความระมัดระวังในการควบคุมผู้ต้องหา จึงเป็นช่องทางให้ผู้ต้องหาหลบหนีไปได้

- พนักงานขับรถยนต์ ขับรถยนต์ไปปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยพยายามแข่งหน้ารถคันอื่นแต่ไม่พนัก เป็นเหตุให้ชนกับรถที่สวนมาได้รับความเสียหายและมีผู้บาดเจ็บ แต่ต่อมาได้ชดใช้ค่าเสียหาย และซ่อมแซมรถยนต์ของทางราชการจนใช้ได้เป็นปกติ

(๕) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ให้ข้าราชการใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ การหาประโยชน์ที่จะเป็นความผิดนี้ อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งอาจกระทำโดยไม่ได้อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตนเพียงเท่านั้น แต่การอาศัยชื่อของข้าราชการก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ นอกจากนี้การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหรือไม่ จะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ข้าราชการผู้นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญของประชาชนเพียงใดด้วย

^{๓๔} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๕.

ความผิด ฐานกระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้^{๓๕}

๑) กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์

หมายถึง ต้องเป็นเรื่องการหาผลประโยชน์โดยกระทำด้วยตนเองหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำ

“ประโยชน์” หมายถึงสิ่งที่ได้รับอันเป็นคุณแก่ผู้รับ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สินก็ได้ เช่น การได้รับบริการ เป็นต้น และการหาประโยชน์ตามมาตรานี้ อาจเป็นการกระทำของตัวข้าราชการเอง หรือเป็นการที่ข้าราชการยอมให้ผู้อื่นกระทำก็ได้

๒) อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ข้อนี้แยกออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑) อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม

จะต้องพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ราชการว่าการกระทำหรือการยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์นั้นเป็นทางทำให้บุคคลทั่วไปมีความรู้สึกต่อการกระทำดังกล่าวว่าจะมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความลำเอียง ไม่เป็นธรรม โดยเข้าข้างผู้ที่ให้ประโยชน์ตนหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้เกิดความไม่เที่ยงธรรมหรือปฏิบัติโดยลำเอียงขึ้นแล้ว

๒.๒) อาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

มีหลักในการพิจารณาเรื่องเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ เช่นเดียวกับมาตรา ๘๒ (๑๐) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่ธุรการ ยอมรับเงินจากผู้รับเหมาหรือผู้แทนส่วนราชการที่มาติดต่อขอเบิกเงินจากสำนักงานซึ่งนำมามอบให้โดยเสน่หาเป็นครั้งคราว และนำเงินที่ได้รับดังกล่าวไปรับประทานอาหารร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

- เจ้าหน้าที่สรรพสามิต ได้เชิญชวนให้ผู้ประกอบการยาสูบในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบซื้อสุราเพื่อนำไปร่วมงานเลี้ยงเกษียณของอำเภอ แม้ว่าผู้ประกอบการซื้อสุราให้ด้วยความเต็มใจ แต่พฤติการณ์ดังกล่าวยอมเป็นทางให้เกิดข้อครหาแก่ตัวเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่สังกัดได้

- นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับเงินค่าตอบแทนครั้งละไม่เกิน ๕๐๐ บาทในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ ทั้ง ๆ ที่ตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

(๖) ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

^{๓๕} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๕.

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอดุสาหะ เอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ จึงต้องห้ามมิให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และเพื่อให้ข้าราชการยึดการรับราชการเป็นอาชีพ โดยไม่มัวกังวลต่อการปฏิบัติหน้าที่อื่น หากปล่อยให้ข้าราชการเป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ก็จะทำให้ข้าราชการไปทุ่มเทให้กับกิจการของเอกชนนั้น และปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างไม่เต็มที่ อย่างไรก็ตาม การที่ข้าราชการเป็นกรรมการ ห้างหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือที่ปรึกษาในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยมิได้เข้าไปจัดการงานในบริษัท หรือห้างหุ้นส่วน ไม่เป็นการต้องห้ามตามมาตรา นี้ ดังนั้น ข้าราชการจึงเป็นกรรมการ ห้างหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือที่ปรึกษาในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ ทั้งนี้ ข้าราชการต้องไม่ละทิ้งหน้าที่ราชการหรืออาศัยอำนาจหน้าที่ราชการไปหาประโยชน์ในกิจการที่ตนเป็นกรรมการ ห้างหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือที่ปรึกษาในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ^{๓๖}

ความผิด ฐานเป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) เป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

การพิจารณาว่าตำแหน่งใดมีลักษณะงานคล้ายคลึงกันกับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายๆ ไป ว่าตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น กรรมการผู้อำนวยการ หรือผู้อำนวยการ มีลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันกับกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือไม่ ถ้าคล้ายคลึงกันก็ย่อมต้องห้าม และที่บัญญัติเช่นนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันการหลีกเลี่ยงกฎหมายด้วยการใช้ชื่อให้ผิดเพี้ยนหรือแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ^{๓๗}

๒) ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- ตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ไม่มีเงินเดือนประจำ ได้รับเพียงบำเหน็จคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในการหาประกันชีวิต ไม่มีความผูกพันกับบริษัทในฐานะนายจ้างและลูกจ้าง มีหน้าที่ชักชวนแนะนำประชาชนเข้าทำประกันชีวิตกับบริษัท และให้บริการแก่ผู้เอาประกันตามสมควร ตัวแทนประกันชีวิตซึ่งมีลักษณะดังกล่าวไม่ใช่ตำแหน่งที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกับผู้จัดการ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๘๓ (๖) ^{๓๘}

- รองปลัดกระทรวง ได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด จำนวน ๒ แห่ง โดยเป็นกรรมการซึ่งมีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท อีกทั้งได้มีการลงนามยื่นคำขอจดทะเบียนบริษัทต่อ

^{๓๖} กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๒๕, หน้า ๑๗.

^{๓๗} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๑, หน้า ๓๗.

^{๓๘} เพิ่งอ้าง.

กรมทะเบียนการค้าหลายครั้งหลายรายการ และเป็นตัวแทนบริษัท ทำนิติกรรมในการซื้อขายที่ดินกับอีกบริษัท

(๗) ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการที่อยู่ร่วมกันในหน่วยงานและปฏิบัติราชการร่วมกัน นอกจากจะต้องมีความสามัคคีระหว่างกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้ว ยังจะต้องไม่กลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการด้วย

ความผิด ฐานกระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกัน

ความหมายของคำว่า กลั่นแกล้ง กดขี่ ข่มเหง^{๓๙}

กลั่นแกล้ง หมายถึง หาความไม่ดีใส่ให้ หาอุบายให้ร้ายโดยวิธีต่าง ๆ แกล้งใส่ความ กดขี่ หมายถึง ข่มให้อยู่ในอำนาจตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา ข่มเหง หมายถึง ใช้กำลังรังแก แกล้ง ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

๒) เป็นการกระทำในการปฏิบัติราชการ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ได้มีหนังสือร้องเรียนเพื่อขอความเป็นธรรมต่อทางราชการว่าตนดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ๔ มาเป็นเวลา ๑๑ ปีแล้ว แต่มิได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้น เนื่องจากผู้บังคับบัญชากลั่นแกล้ง เพราะผู้บังคับบัญชาได้เรียกร้องเงินทองจากตน แต่ไม่มีให้จึงถูกกลั่นแกล้งด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา โดยให้มีการโยกย้ายให้ไปทำงานที่ไม่ตรงกับตำแหน่งที่ครองอยู่ ผลการสอบสวนปรากฏว่าการร้องเรียนเป็นความเท็จโดยมูลเหตุไม่สามารถเลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้นได้ เพราะบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จึงทำให้ถูกย้ายงานบ่อย และถูกดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงตามมา

- ข้าราชการผู้หนึ่ง นำเสนองานที่ตนทำเสร็จแล้วตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายต่อหัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มงานเก็บไว้จนเรื่องหายโดยไม่บอกกล่าวให้ผู้เสนองานทราบ เมื่อผู้เสนองานทวงถามก็เฉยเสียไม่ชี้แจงประการใด จนกระทั่งผู้เสนองานไม่ได้เลื่อนเงินเดือน เพราะไม่มีผลงาน

(๘) ต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ปัจจุบันมีการออกกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำการประการใดประการหนึ่ง

^{๓๙} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๘.

ดังต่อไปนี้ต่อข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในหรือนอกสถานที่ราชการ โดยผู้ถูกระทำมิได้ยินยอมต่อการกระทำนั้น หรือทำให้ผู้ถูกระทำเดือดร้อนรำคาญ ถือว่าเป็น การกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามมาตรานี้

๑) กระทำการด้วยการสัมผัสทางกายที่มีลักษณะส่อไปในทางเพศ เช่น การจูบ การโอบกอด การจับอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นต้น

๒) กระทำการด้วยวาจาที่ส่อไปในทางเพศ เช่น วิพากษ์วิจารณ์ร่างกาย พุดหยอกล้อ พุดหยาบคาย เป็นต้น

๓) กระทำการด้วยอากัปกิริยาที่ส่อไปในทางเพศ เช่น การใช้สายตาลวนลาม การทำสัญญาณหรือสัญลักษณ์ใดๆ เป็นต้น

๔) การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใดๆ ที่ส่อไปในทางเพศ เช่น แสดงรูปลามก อนาจาร ส่งจดหมาย ข้อความ หรือการสื่อสารรูปแบบอื่น เป็นต้น

๕) การแสดงพฤติกรรมอื่นใดที่ส่อไปในทางเพศ ซึ่งผู้ถูกระทำไม่พึงประสงค์ หรือเดือดร้อนรำคาญ

(๙) ต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการสำนึกถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เนื่องจากข้าราชการเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินและมีหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน

การปฏิบัติหน้าที่ราชการของราชการนั้นอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์หรือความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล หากข้าราชการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชน ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเกลียดชังและเลื่อมศรัทธาในตัวข้าราชการ หน่วยงาน และรัฐบาล อาจส่งผลให้ประชาชนเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรค และผลเสียหายอันร้ายแรงในการบริหารประเทศ

ความผิด ฐานดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้^{๔๐}

๑) ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

ดูหมิ่น หมายถึง สบประมาท ดูถูกว่าไม่ดี

เหยียดหยาม หมายถึง ดูหมิ่น ดูถูก หรือรังเกียจ โดยเหยียดหยามให้ต่ำลง เช่น เหยียดคนลงเป็นสัตว์ เป็นต้น

กดขี่ หมายถึง ข่มให้อยู่ในอำนาจตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

ข่มเหง หมายถึง ใช้อำนาจรังแก

ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หมายถึง ประชาชนที่ติดต่อราชการกับหน่วยงานของตน ซึ่งอาจเป็นการติดต่อที่อยู่ห่างกันโดยระยะทาง เช่น ติดต่อทางโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งไม่รวมถึง

^{๔๐} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๓๙.

ประชาชนทั่วไปหรือเพื่อนบ้านซึ่งมิได้ติดต่อราชการ การทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้านจึงไม่ผิดตามมาตรานี้

๒) เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ

หมายถึง การกระทำโดยแสดงออกว่าตนเป็นข้าราชการ หรือเป็นการกระทำที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นการกระทำของข้าราชการ เช่น กระทำในขณะแต่งเครื่องแบบข้าราชการ หรือกระทำโดยผู้ซึ่งประชาชนทั่วไปรู้จักดีว่าเป็นข้าราชการ

๓) มีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการหรือทางราชการ

หมายถึง เป็นการกระทำที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือชิงชังบรรดาข้าราชการทั้งหลายหรือรัฐบาล หรือทางราชการเป็นส่วนรวม

๔) กระทำโดยมีเจตนาโดยตรง

ต้องมีเจตนาหรือจงใจที่จะกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้มาติดต่อราชการโดยตรง ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นไปโดยข้าราชการผู้นั้นไม่มีเจตนาหรือจงใจที่จะกระทำก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้ ซึ่งต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นเรื่อง ๆ ไป

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่กล่าวถ้อยคำต่อผู้มาติดต่อราชการว่า “เฒ่าบ้านนอกไม่รู้ประสีประสา มาร่ำรื้อไร ไม่รู้เรื่องรู้ราว เดียวจะจับเข้าคุก เข้าตาราง ซึ่งได้ทำมาหลายคนแล้วไม่ทำให้” ซึ่งเป็นการให้บริการประชาชนต่ำกว่ามาตรฐานของการเป็นข้าราชการที่ดี ขาดความสำนึก อดทน อดกลั้น ขาดสติ ^{๔๑}

(๑๐) ไม่กระทำการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ก.พ. ยังมีได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับมาตรานี้

^{๔๑} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑๔, หน้า ๒๔๕.

บทที่ ๔
การกระทำที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

นอกจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติของข้าราชการตามที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ ๒ และ ๓ แล้ว ตามมาตรา ๘๕ ยังกำหนดลักษณะการกระทำผิดวินัยที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ ๘ กรณี

มาตรา ๘๕ การกระทำผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต

(๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๓) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๔) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

(๕) คุกคาม เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

(๖) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๘) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง และมาตรา ๘๒ (๑๑) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ (๑๐) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อกำหนดวินัยมาตรานี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต

บทบัญญัติมาตรานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ ซึ่งในการพิจารณาความผิดในกรณีเช่นนี้จะต้องพิจารณาโดยรอบคอบให้ได้ความหรือปรากฏหลักฐานแจ้งชัดจริงๆ เนื่องจากความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งทางราชการไม่พึงประสงค์ที่จะให้ข้าราชการที่ประพฤตเช่นนี้อยู่ในระบบราชการต่อไป

การที่จะผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา^{๔๒} นี้ มีข้อที่จะต้องพิจารณา ๒ ประการ^{๔๒} คือ

๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑.๑) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ

หน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกันกับหน้าที่ราชการตามที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา ๘๒ (๑) กล่าวคือ หมายความว่าหน้าที่ที่เป็นเรื่องราชการโดยตรงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

๑.๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นลักษณะการกระทำในเรื่องต่างๆซึ่งข้าราชการมีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสินค้าซึ่งนำเข้าประเทศแล้วรู้เห็นเป็นใจตรวจปล่อยสินค้าโดยไม่เรียกเก็บภาษี การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้นไม่รวมถึงการปฏิบัติในการใช้สิทธิขอเบิกจ่ายเงินที่ทางราชการให้สิทธิเบิกได้ เช่น เงินค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการ หรือเงินสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น

ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หมายถึง มีหน้าที่ราชการที่ต้องปฏิบัติ แต่ไม่ปฏิบัติหรืองดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่โดยจงใจหรือเจตนาไม่ปฏิบัติ ไม่ใช่เรื่องพลั้งเผลอ หลงลืม หรือเข้าใจผิด เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากรแกล้งนั่งเฉยๆ ทำเป็นไม่เห็นปล่อยให้พ่อค้านำสินค้าผ่านด่านศุลกากรโดยไม่ตรวจค้น เป็นต้น

มิชอบ หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการหรือตามทำนองคลองธรรม คือไม่เป็นไปตามทางที่ถูกที่ควร

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หมายความว่ารวมถึง การเรียกค่าตอบแทนโดยมิชอบในการปฏิบัติหรือเพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ราชการ แม้เนื้อหาการปฏิบัติหน้าที่ที่จะเป็นไปโดยถูกต้อง

๑.๓) เพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

ความเสียหาย หมายความว่ารวมถึงความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณราคาได้ด้วย เช่น ความเสียหายแก่ชื่อเสียง

ผู้หนึ่งผู้ใด หมายถึง ใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน ประชาชนหรือข้าราชการด้วยกัน

๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต

มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๒.๑) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ

^{๔๒} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๔๐.

๒.๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต
โดยทุจริต หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ หรือผลที่ได้ตามต้องการ
ประโยชน์อาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการโดยไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สิน
เช่น ประโยชน์การได้สิทธิบางอย่างหรือได้รับบริการพิเศษ เป็นต้น

ประโยชน์ที่มีควรได้ หมายถึง ประโยชน์ที่ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ได้นำเงินรายได้แผ่นดินส่งคลังจังหวัดไม่ครบถ้วน
จำนวน ๗๖๙,๑๙๙ บาท และได้นำเงินดังกล่าวเป็นประโยชน์ส่วนตัว^{๔๓}

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต มีหน้าที่รับชำระภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา
ไม่นำเงินรายได้ฝากเข้าบัญชีเงินฝากของสำนักงานคลังจังหวัดและบัญชีพักกระแสรายวันของธนาคาร
ภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง
พ.ศ. ๒๕๕๑ และได้ให้คำรับสารภาพว่าได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ส่วนตัว

- เจ้าหน้าที่สรรพสามิต มีหน้าที่ออกตรวจ ป้องกันและปราบปราม ได้ออกตรวจ
ร้านค้าซึ่งปรากฏว่าไม่มีใบอนุญาตขายสุราและยาสูบ ต่อมาได้มีการเรียกรับเงินจำนวน ๕,๐๐๐ บาท
เพื่อละเว้นไม่จับกุมเจ้าของร้านค้าในข้อหานำสุราและยาสูบออกแสดงเพื่อขายโดยไม่ได้รับอนุญาต

- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี หักเงินค่าจ้างซึ่งจะต้องจ่ายแก่ผู้รับจ้างแล้วนำไปใช้
ประโยชน์ส่วนตัว

- นักทรัพยากรบุคคล นำเอกสารซึ่งเป็นข้อสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อน และแต่งตั้ง
ข้าราชการไปแจกจ่ายให้กับผู้เข้าสอบบางคนเพื่อช่วยเหลือให้สอบได้

- นักตรวจสอบภาษี มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกซึ่งปลอมใบกำกับภาษี
ด้วยการเป็นผู้แทนหรือพาไปพบเจ้าพนักงานประเมิน

- เจ้าหน้าที่พัสดุ จัดทำใบตรวจพัสดุแล้วนำเงินจ่ายค่าพัสดุไปเป็นของตน

**(๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหาย
แก่ราชการอย่างร้ายแรง**

บทบัญญัติมาตรานี้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หากการละทิ้ง
หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ
อย่างร้ายแรง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าได้ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการไปนานเพียงใด

ความผิด ฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้
เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการ

^{๔๓} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑๔, หน้า ๒๘.

๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกันกับมาตรา ๘๒ (๕)

อย่างไรจึงจะมีเหตุผลอันสมควร จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไปว่าพฤติการณ์ของการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้นมีสาเหตุอย่างไร และเป็นสาเหตุที่มีเหตุผลความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องกระทำผิดหรือไม่ เหตุผลเกี่ยวกับธุระส่วนตัวโดยปกติแล้วไม่อาจรับฟังได้^{๔๔} แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ็บป่วยมากในทันทีทันใดจึงมีความจำเป็นต้องละทิ้งหน้าที่ไปพบแพทย์ทันที ถือว่ามีเหตุอันสมควรยังไม่ถึงกับเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งการที่จะพิจารณาว่ามีเหตุผลอันสมควรหรือไม่นั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน

๓) เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ราชการอย่างร้ายแรง และความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องเป็นผลโดยตรงมาจากเหตุที่ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ^{๔๕} เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการไปเพียงครึ่งชั่วโมง เป็นเหตุให้มีผู้ลอบวางเพลิงเผาอาคารสถานที่ราชการทำให้ราชการได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้มาอยู่เวรยามดูแลความเรียบร้อยของสำนักงาน แต่กลับแอบหนีไปเที่ยวในตัวเมือง เป็นเหตุให้มีผู้ลักลอบเข้ามาขโมยคอมพิวเตอร์ในสำนักงานไป และวางเพลิงเผาสำนักงานเสียหายเกือบทั้งหลัง ถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๓) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

บทบัญญัติมาตรานี้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หากการละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์ที่แสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ความผิด ฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑) มีหน้าที่ราชการ

๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกิน ๑๕ วัน

เป็นกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานาน โดยมีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการต่อเนื่องโดยไม่ได้มาหรือไม่ได้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการเลยติดต่อกันเป็นเวลาเกิน ๑๕ วัน

^{๔๔} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๑, หน้า ๔๓.

^{๔๕} เพิ่งอ้าง, หน้า ๓๙.

๓) โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

คำว่า “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” มีความหมายเช่นเดียวกันกับมาตรา ๘๕ (๒)

คำว่า “โดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ” เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ในการละทิ้งว่ามีเจตนาหรือจงใจฝ่าฝืนระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการหยุดราชการหรือการลาหรือไม่

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกิน ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลยนั้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งมติคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ

การนับวันละทิ้งหน้าที่ในกรณีที่มีวันหยุดราชการอยู่ในช่วงกลางของเวลาต้องนับวันหยุดราชการนั้นเป็นวันละทิ้งหน้าที่ติดต่อกันด้วย แต่ถ้าวันหยุดราชการอยู่ก่อนเวลาเริ่มละทิ้งหน้าที่ หรืออยู่ถัดเวลาสิ้นสุดที่ละทิ้งหน้าที่ ไม่นับวันหยุดราชการนั้นเป็นวันละทิ้งหน้าที่ราชการ^{๔๖}

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย ผู้บังคับบัญชาได้สืบสวนข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า เจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้ยักยอกเงินของทางราชการและหลบหนีไป

- เจ้าหน้าที่ธุรการ ละทิ้งหน้าที่และขาดราชการไปติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน โดยมีได้บอกกล่าวหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชา ไม่สามารถติดต่อกันได้ และไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย

- ข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ลาแล้ว ไม่ได้รับอนุญาตให้ลาต่อ ทางราชการเรียกให้กลับก็ประวิงเวลาไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติราชการโดยไม่มีเหตุผลความจำเป็น อันเป็นการผิดระเบียบ บางรายประวิงเวลาอยู่เกินกำหนดเป็นเวลาแรมปี เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร และโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ^{๔๗}

(๔) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

การกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง มีแนวทางการพิจารณาเช่นเดียวกันกับมาตรา ๘๒ (๑๐) คือ

๑) เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

๒) เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจอย่างร้ายแรง

^{๔๖} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๑, หน้า ๔๓.

^{๔๗} เพิ่งอ้าง, หน้า ๔๔.

๓) เป็นการกระทำโดยเจตนาชั่ว

มติคณะรัฐมนตรีหรือมติ ก.พ. กำหนดระดับโทษเกี่ยวกับความผิดฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงไว้ เช่น

กรณีเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางไปราชการ ตลอดจนเงินอื่นใดที่ทางราชการให้สิทธิขอเบิกจ่ายได้ โดยทำการขอเบิกเป็นเท็จด้วยเจตนาทุจริตฉ้อโกงเงินของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง^{๔๘}

กรณีทุจริตในการสอบ ข้าราชการที่ทำการทุจริตหรือพยายามทุจริตในการสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนตำแหน่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง^{๔๙}

กรณีเล่นการพนันที่กฎหมายห้ามขาดพนันเอาทรัพย์สินกัน หมายถึงการพนันตามบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ เช่น ไฮโล แปดเก้า เป็นต้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง^{๕๐}

กรณีเกี่ยวกับการเสพของมีนเมา การเสพสุรามึนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ตามปกติแล้วเป็นเพียงความผิดวินัยไม่ถึงกับร้ายแรง แต่ในกรณีที่เสพสุราและมีพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบที่แสดงให้เห็นความร้ายแรงแห่งกรณีอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างยิ่ง ก็อาจเข้าลักษณะความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงได้ เช่น เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ เมาสุราเสียราชการ เมาสุราในที่ชุมชนจนเกิดเรื่องเสียหายหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ^{๕๑}

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักทรัพยากรบุคคล ดำเนินการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนข้าราชการขึ้นดำรงตำแหน่งระดับ ๔ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้นำเอกสารเกี่ยวกับงานสารบรรณที่กำลังสอบในวิชาความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๔ เข้าไปในห้องสอบ

- พนักงานขับรถยนต์ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวดำเนินคดีในความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) จำนวน ๘ เม็ด ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้มีหนังสือรับสารภาพต่อผู้บังคับบัญชา

- เบิกค่าเช่าบ้านทั้งที่ไม่ได้พักอาศัย และชำระเงินค่าเช่าจริง นอกจากนี้ยังได้เขียนรายงานการเดินทางไปประชุมอันเป็นเท็จเพื่อขอเบิกเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะในการเดินทาง

^{๔๘} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ว ๘ เรื่อง ลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางและเงินอื่นในทำนองเดียวกันเป็นเท็จ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖.

^{๔๙} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๔๐๑/ว ๕๐ เรื่อง ลงโทษข้าราชการกระทำผิดวินัยกรณีทุจริตในการสอบ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๑๑.

^{๕๐} หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว ๒๐๘/๒๔๙๖ เรื่อง แนวทางลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๙๖.

^{๕๑} เพิ่งอ้าง.

- เสพสุราในเวลาราชการปฏิบัติราชการ เป็นเหตุให้มีอาการมึนเมาจนไม่สามารถปฏิบัติราชการได้
- ปลอมลายมือชื่อเพื่อนข้าราชการ เพื่อขอกู้เงินฉุกเฉินจากสหกรณ์ และรับเงินไปในฐานะผู้รับมอบอำนาจ

(๕) ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

ความผิด ฐานดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

- ๑) ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง คำว่า ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง ได้อธิบายไว้แล้วตามมาตรา ๘๓ (๙) คำว่า “ทำร้าย” หมายถึง ทำให้บาดเจ็บหรือเสียหาย
- ๒) เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ
- ๓) มีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการหรือทางราชการ
- ๔) กระทำโดยมีเจตนาโดยตรง

(๖) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

- ๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก

การได้รับโทษจำคุกนี้ หมายถึง ถูกจำคุกจริงๆ ซึ่งคดีถึงที่สุดโดยคำพิพากษาให้จำคุก และไม่รอการลงโทษหรือยกโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษสถานอื่น และหมายความรวมถึงกรณีศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก โดยอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยเนื่องจากจำเลยหลบหนีด้วย^{๕๒} การที่ศาลให้รอการลงโทษยังไม่เป็นความผิดฐานนี้

โทษที่หนักกว่าจำคุก คือ ประหารชีวิต

คำพิพากษาถึงที่สุด หมายความว่า คำพิพากษาที่ไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้อีก หรือไม่ได้อุทธรณ์หรือฎีกาภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือคำพิพากษาศาลฎีกา

- ๒) กระทำความผิดอาญาไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- นักวิชาการสรรพสามิต ได้รับโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ๖ เดือน ฐานมียาเสพติด (เฮโรอีน) ไว้ในครอบครอง เป็นการกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก

^{๕๒} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๕๐.

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ได้ชี้รถจักรยานยนต์มาตามถนน แล้วถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ทุ่งสองห้อง ตั้งจุดสกัดตรวจแอลกอฮอล์ พบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงถึง ๓๙๖ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เกินกว่า ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มีความผิดฐาน ขับรถจักรยานยนต์ในขณะที่เมาสุรา จำคุก ๔ เดือน แม้ให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงโทษจำคุกไว้ ๒ เดือน ปรับ ๖๐๐ บาท

- เจ้าพนักงานสรรพสามิต ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกในความผิดฐาน กรรโชกทรัพย์

(๗) ละเว้นการกระทำหรือการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

ความเสียหาย หมายความว่ารวมถึง ความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือระบบงาน

เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ มีแนวทางในการพิจารณา^{๕๓} ดังนี้

๑) ความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือตีราคาเป็นเงินได้ คำนึงถึงความมากน้อยตามค่าของเงินเป็นสำคัญ เช่น เสียหาย ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เห็นได้ว่าเสียหายอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง เปิดช่องให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้ตามควรแก่กรณี

๒) ความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณราคาได้ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป โดยคำนึงถึงว่าเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียงโดยส่วนรวมของทางราชการ หรือต่อการบริหารราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

- เจ้าหน้าที่ที่ดินได้รังวัดออก น.ส. ๓ ก. จำนวน ๖๖ แปลง โดยไม่ทำการตรวจสอบให้ดีว่าเป็นที่ดินที่สามารถออก น.ส. ๓ ก. ได้หรือไม่ เป็นเหตุให้จังหวัดมีคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. ๓ ก. จำนวน ๓๐ ฉบับ เนื่องจากออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

- ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่ง ณ ที่แห่งอื่น ทำให้ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ เสียระบบการปกครองบังคับบัญชา และก่อให้เกิดความเสียหายในระบบการบริหารราชการอย่างร้ายแรง

^{๕๓} สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๑, หน้า ๕๑.

(๘) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง และมาตรา ๘๒ (๑๑) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ (๑๐) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

เป็นการบัญญัติไว้ล่วงหน้าในกรณีที่มีการละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง และมาตรา ๘๒ (๑๑) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ (๑๐) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

บทที่ ๕

ข้อควรรู้เกี่ยวกับวินัยข้าราชการ

ข้าราชการทุกคนจำเป็นต้องทราบข้อกำหนดวินัยตามมาตราต่าง ๆ ตามที่ได้อธิบายไปแล้ว เพื่อประโยชน์ในการรักษาวินัยและประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นข้าราชการที่มีวินัย นอกจากนี้แล้วยังมีสิ่งซึ่งข้าราชการควรจะต้องรู้เกี่ยวกับวินัยข้าราชการ ดังนี้

๑. ความผิดวินัยไม่มีอายุความ

แม้จะกระทำผิดวินัยไว้นานเท่าไรก็ตาม หากความผิดได้ปรากฏขึ้น ผู้บังคับบัญชาสามารถดำเนินการทางวินัยและลงโทษทางวินัยได้เสมอ เช่น นาย ก ได้กระทำผิดวินัยตั้งแต่ดำรงตำแหน่งระดับปฏิบัติการ แต่ปรากฏว่าความผิดของนาย ก ได้ปรากฏขึ้นในปัจจุบันซึ่งนาย ก ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการพิเศษ เช่นนี้แล้ว ผู้บังคับบัญชาสามารถดำเนินการทางวินัยและลงโทษทางวินัยแก่นาย ก ได้ จะเห็นได้ว่าในเรื่องนี้แตกต่างจากกระทำผิดในทางอาญาที่มีเรื่องอายุความฟ้องร้อง กล่าวคือในคดีอาญาหากไม่ฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความแล้ว จะฟ้องร้องดำเนินคดีไม่ได้

๒. การลงโทษทางวินัยต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมาย

ก่อนที่จะมีการลงโทษทางวินัย ต้องมีการสอบสวนทางวินัย กล่าวคือ กรณีเป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ไม่ว่าจะมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือไม่ก็ตาม ต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานเพื่อแก้ข้อกล่าวหา ส่วนกรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน และเช่นเดียวกับกรณีความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงคือต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานเพื่อแก้ข้อกล่าวหา และต้องมีการนำเรื่องเข้าเสนอ อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี พิจารณาก่อนมีคำสั่งลงโทษ

๓. ผู้สั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษได้

เช่น นาย ก เป็นข้าราชการระดับปฏิบัติงานอยู่ที่กรมการขนส่งทางบก ได้ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ต่อมา นาย ก. ได้โอนมารับราชการที่กรมสรรพสามิต ดังนั้นถ้าคณะกรรมการสอบสวนได้สรุปสำนวนการสอบสวนแล้วพบว่า นาย ก ได้กระทำผิดวินัย ผู้ที่มีอำนาจลงโทษทางวินัยกับ นาย ก คือ อธิบดีกรมสรรพสามิต (มาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

๔. สภาพการเป็นข้าราชการ

กรณีจะเป็นความผิดวินัย ต้องเป็นการกระทำขณะที่เข้ามาเป็นข้าราชการแล้วจะนำเหตุที่เคยกระทำผิดก่อนเป็นข้าราชการมาเป็นเหตุในการลงโทษทางวินัยไม่ได้ แต่ทั้งนี้เหตุที่เคยกระทำผิดก่อนเป็นข้าราชการ อาจถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปที่จะเข้ารับราชการได้ แล้วแต่กรณี และขณะลงโทษทางวินัยจะต้องมีสถานภาพการเป็นข้าราชการอยู่

หากผู้นั้นลาออกจากราชการ หรือเกษียณอายุไปโดยไม่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงอยู่ก่อนออกจากราชการ จะลงโทษทางวินัยไม่ได้ (มาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

๕. โทษทางวินัย

โทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มี ๕ สถาน ดังนี้

(๑) ภาคทัณฑ์

เป็นโทษสำหรับกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน

(๒) ตัดเงินเดือน

เป็นการลงโทษตัดเงินเดือนเป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือนและเป็นจำนวนเดือน ซึ่งตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดให้ตัดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือนหรือสามเดือน เช่น ตัดเงินเดือนร้อยละ ๔ เป็นเวลา ๒ เดือน เมื่อพ้นเวลา ๒ เดือนแล้ว ก็จะได้รับเงินเดือนตามปกติ

(๓) ลดเงินเดือน

เป็นการลงโทษโดยลดเงินเดือนเป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือน ซึ่งตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดให้ลดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ

(๔) ปลดออก

เป็นการลงโทษให้พ้นจากราชการ โดยได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนผู้นั้นลาออกจากราชการ

(๕) ไล่ออก

เป็นการลงโทษให้พ้นจากราชการ โดยไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้ซึ่งถูกลงโทษทางวินัย ตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๘ (๒) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการพลเรือนสามัญว่าในปีที่แล้วมาข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่ถูกสั่งลงโทษทางวินัยที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ หรือไม่ถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในความผิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งมีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมสรรพสามิต. รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ : กรุงเทพฯ, ๒๕๖๐.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. คู่มือการดำเนินการและแนวทางการลงโทษทางวินัย
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรุงเทพฯ, ๒๕๕๑.

ประวิทย์ เป็รื่องการ, เอกสารการบรรยายวินัยและการรักษาวินัยของพนักงานส่วนท้องถิ่น :
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://www.pkorat.com/index.php?option=com_docman
&task=doc_download&gid=155&Itemid=8](http://www.pkorat.com/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=155&Itemid=8). (วันที่ค้นข้อมูล : ๑ ธันวาคม ๒๕๖๐)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา : (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://www.otepec.go.th/index.php/
๒๐๑๒-๐๙-๐๓-๐๓-๓๒-๔๔/๔๔๓-๒๐๑๒-๐๗-๑๓-๑๓-๑๓-๘๐๒๓](http://www.otepec.go.th/index.php/๒๐๑๒-๐๙-๐๓-๐๓-๓๒-๔๔/๔๔๓-๒๐๑๒-๐๗-๑๓-๑๓-๑๓-๑๓-๘๐๒๓). (วันที่ค้นข้อมูล :
๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐).

สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ.. คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ : กลุ่มโรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ สำนักงาน ก.พ. ,
๒๕๕๓.

สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ.. คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการ
พลเรือน : โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ. , ๒๕๕๙.

สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ.. แนวทางการลงโทษข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักบริหารกลาง
สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๗.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑.

คณะผู้จัดทำคู่มือวินัยและการรักษาวินัย
ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑
กรมสรรพสามิต

ที่ปรึกษา

นายปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ รองอธิบดี

คณะผู้จัดทำ

| | |
|--------------------------------|-------------------------------------|
| ๑. นางสาวสิริพร ชนนันทนสกุล | ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพยากรบุคคล |
| ๒. นางสาวชลิตา ผ่องอักษร | นิติกรชำนาญการพิเศษ |
| ๓. นางสาวอรกานต์ แสงมณี | นิติกรชำนาญการพิเศษ |
| ๔. นายอภิเดช ไทยเที่ยง | นิติกรชำนาญการ |
| ๕. นายศิริชัย ศุภชัยศิริจันทร์ | นิติกรชำนาญการ |
| ๖. นางสาวภาวิณี อมรประภาธีรกุล | นิติกรชำนาญการ |
| ๗. นางสาวธีรนุช ยิ้มสว่าง | นิติกรปฏิบัติการ |